

TAMPEREEN YLIOPISTO

Puhetta isyydestä

Isyydiskurssit suomalaisissa perhelehdissä

Kasvatustieteiden yksikkö

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma

HEIDI STILL

Huhtikuu 2015

Isyys esiintyy tänä päivänä merkittävänä keskustelun aiheena niin tutkimuksellisesti kuin asiantuntijoiden ja ammattilaisten keskuudessa. Myös mediassa isyys on saanut huomiota osakseen yhä enenevässä määrin. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kulttuurisen isyyden ulottuvuutta kulttuuristen puhetapojen, eli diskurssien, kautta. Tarkasteltaessa isyyden kulttuurisia puhetapoja, isyyttä voidaan lähestyä myös yhteiskunnallisena ilmiönä. Lähtökohtana tutkimuksessa on, että mediakulttuuri toimii nykyisin merkittävänä kasvatussympäristönä, minkä vuoksi median luomia kulttuurisia merkityksiä tulisi tarkastella myös kasvatustieteellisestä näkökulmasta.

Tutkimuksessa olen analysoinut kahden suomalaisen perhelehden sivuilla esiintyvien isien puheessa ilmeneviä isyysdiskursseja. Lisäksi analyysin kohteena oli se, mitkä diskurssit muotoutuvat hegemonisiksi ja millaisiin subjektipositioihin isät diskursseissa asemoituvat.

Tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt diskurssianalyysia. Sen perusajatuksen mukaan kielenkäyttö on sosiaalista toimintaa. Kielen avulla kuvataan sosiaalista todellisuutta, rakentaen näin merkityksiä kielellisesti. Aineisto koostui Vauva- ja Meidän Perhe-lehtien vuoden 2013 vuosikerrasta kerätyistä teksteistä, joissa isät itse kertovat ja kuvaavat isyyttään.

Tutkimustuloksina konstruoin kuusi isyysdiskurssia, jotka ovat tasa-arvoisen isyyden, avustavan isyyden, suojelevan isyyden, toiminnallisen isyyden, kiintymysisyyden ja läsnäolevan isyyden diskurssit. Tasa-arvoisen ja avustavan isyyden diskurssit nousivat aineistossa hegemonisiksi diskursseiksi, läsnäolevan isyyden diskurssin nousevan kuitenkin isyysihanteeksi. Kaikki isyysdiskurssit ovat tunnistettavissa osallistuvan isyyden diskurssin alla.

Tasa-arvoisen isyyden diskurssissa isyys asettui tasavertaiseen asemaan äidin kanssa. Suojelevan, toiminnallisen ja osittain avustavan isyyden diskursseissa isän asemaa rakennetaan mieserityisyyden kautta. Kiintymys- ja läsnäolevan isyyden diskursseissa isän asemaa rakennetaan suhteessa lapsiin isän itsenäisen toimijuuden kautta.

Tasa-arvoisen, läsnäolevan ja kiintymysisyyden diskursseissa isälle tuotettiin sellaista uudenlaista maskuliinisuutta, jossa isän on mahdollistaa osoittaa hoivaavuutta ja emotionaalista läheisyyttä lapsiaan kohtaan. Suojelevan, toiminnallisen ja osittain avustavan isyyden diskursseissa taas isyyteen liittyvä maskuliinisuus tuotettiin hegemonisen maskuliinisuuden mukaisena.

Isyysdiskursseissa isän osallistuminen lastenhoitoon näyttäytyi itsestäänselvältä. Lisäksi isyysdiskurssit näyttäytyivät perhekeskeisinä diskursseina ja kiinnittyivät keskiluokkaiseen, valkoiseen ja heteroseksuaaliseen perhekäsitykseen. Diskursseissa myös äitiyteen viitattiin itsestään selvästi. Äitiyttä ei siis isien puheessa problematisoitu eikä haastettu, vaan isyys ikään kuin limittyi äitiyden lomaan sitä täydentäen. Tällä tavalla äiti asettui implisiittisesti ensisijaiseksi vanhemmaksi kaikissa konstruoiduissa diskursseissa.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ISYYDEN MONINAISUUS	7
2.1 KULTTUURINEN, YHTEISKUNNALLINEN JA PERHEIDEN ISYYS	9
2.2 TUTKIMUKSIA YHTEISKUNNALLISESTA JA KULTTUURISESTA ISYYDESTÄ.....	10
2.3 ISYYS JA SUKUPUOLI.....	13
3 ISYYDEN MURROS: PERINTEISESTÄ ISYYDESTÄ UUTEEN, OSALLISTUVAAN ISYYTEEN	17
3.1 PERINTEINEN ISYYS.....	18
3.2 ISYYDEN UUDET SUUNNAT	18
3.3 JAETTU VANHEMMUUS JA HOIVAAVA ISÄ	21
3.4 SITOUTUNUT ISYYS.....	22
4 DISKURSSIANALYYSI	25
4.1 KIELI SOSIAALISENA TOIMINTANA	26
4.2 DISKURSSI JA DISKURSSIT	27
4.3 KONTEKSTI JA INTERTEKSTUAALISUUS.....	29
5 AINEISTON ANALYYSI	31
5.1 AINEISTO	31
5.2 ORIENTAATIO ANALYYSIIN.....	32
5.3 ANALYYSIPROSESSI.....	33
5.3.1 <i>Isyydiskurssien identifiointi</i>	35
5.3.2 <i>Diskurssien välisten valtasuhteiden analysointi</i>	36
5.3.3 <i>Diskurssien sisäisten valtasuhteiden analysointi</i>	38
6 ISYYSDISKURSSIT	40
6.1 TASA-ARVOINEN ISYYS	40
6.2 AVUSTAVA ISYYS	44
6.3 SUOJELEVA ISYYS	46
6.4 TOIMINNALLINEN ISYYS	48
6.5 KIINTYMYSISYYS.....	50
6.6 LÄSNÄOLEVA ISYYS.....	52
6.7 YHTEENVETO	54
7 POHDINTA	57
LÄHTEET	

1 Johdanto

Isyys on noussut 2000-luvulla yhteiskunnallisesti merkittäväksi keskustelunaiheeksi (Eerola & Mykkänen 2014, 10). Isyydestä tehtyjen tutkimusten määrä on tasaisesti lisääntynyt 1990-luvulta lähtien ja niin perhepolitiikassa kuin perheasiantuntijoiden ja -ammattilaisten keskuudessa isyyteen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Perhepolitiikan keskeisenä tavoitteena onkin ollut niin Suomessa kuin muualla Euroopassa kannustaa miehiä osallistumaan enemmän hoiva- ja kotitaloustyöhön (Lainiala 2010, 7).

Myös mediassa isyyteen ja ylipäättään vanhemmuuteen on 2010-luvulle tultaessa kohdistettu yhä enemmän huomiota. Isät ovat saaneet enemmän näkyvyyttä niin perhelehtien ja iltapäivälehtien sivuilla kuin myös mainonnassa ja sosiaalisessa mediassa. Isyydestä on tullut julkinen, voisiko jopa sanoa trendikäs, ilmiö. (Eerola & Mykkänen 2014, 7-8.) Dermottin (2008, 16) mukaan erityisesti mediassa tuodaan esiin ”uuden” isyyden mukaisia osallistuvia ja sitoutuneita isiä, ja yksi tällainen uuden isyyden brittiläinen kulttuurinen representaatio on ”julkkisisät”, jotka kantavat isyyttä ikään kuin kunniamerkkinä. Suomessakin julkkismiesten isäksi tuleminen on nykyisin uutisten arvoinen aihe ja perhevapaita pitävä isä kategorisoituu Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n kampanjavideossa Sankari-isäksi (Eerola & Mykkänen 2014, 7).

Isyyteen liittyvien uudenlaisten roolien painottaminen ja isyyden nostaminen esiin niin tutkimuksellisesti kuin asiantuntijapuheessa perustuu käsitykseen uudesta, aiempaa osallistuvammasta isyydestä. Käsityksen taustalla vaikuttaa näkemys isyyden muutoksesta, jossa isyyden ajatellaan muuttuneen perinteisestä perheenpäänä olevasta isyydestä uuteen, osallistuvaan ja sitoutuneeseen, isyyteen. Isän uudenlaista roolia perheyhteisössä on nostettu esiin useammasta suunnasta käsin. Toisaalta on oltu huolissaan isien katoamisesta lastensa elämästä avioerojen määrän kasvun myötä, jolloin on painotettu isien oikeuksia suhteessa lapsiinsa, tai on oltu huolissaan isän mallin puuttumisesta isättömissä perheissä. Toisaalta on oltu tyytymättömiä isän rooliin viitaten äitien ja isien väliseen epätasa-arvoisuuteen niin kotitöiden ja lasten hoidon kuin työmarkkina-aseman suhteen. (Lupton & Barclay 1997, 2-3.)

Isyyden muutoskertomusta on kuitenkin myös kyseenalaistettu (esim. Aalto 2012). Osallistuvia isiä on ollut ennenkin ja toisaalta on paljon nykyajan isiä, jotka eivät osallistu lastensa elämään. Toinen kehityssuunta isyydessä onkin ollut ohentuva isyys, jossa isät vaikuttavat aiempaa vähemmän lastensa elämään juuri avioerojen kasvun myötä. Myös niiden naisten määrä, jotka tietoisesti hankkivat lapsia yksin, on noussut. Toisin sanoen isien osallistuminen on toisaalta monimuotoistunut, mutta toisaalta se on myös polarisoitunut. On perheitä, joissa isä osallistuu lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä kotitöiden tekoon yhtäläisesti äidin kanssa ja viettää lastensa kanssa paljon aikaa, mutta on myös perheitä, joissa isyyden kosketuspinta perheen arkeen on hyvin ohut.

Tässä tutkimuksessa tarkastelen suomalaisissa perhelehdissä esiintyvien isien puheessa eläviä kulttuurisia puhetapoja isyydestä. Lähtökohtana tutkimuksessa on, että mediakulttuuri toimii nykyisin merkittävänä kasvatusympäristönä ja oppimiskokemusten tarjoajana (ks. Aittola & Suoranta 2001, 21; Suoranta 2003), ei vain lasten ja nuorten, vaan myös aikuisten keskuudessa. Mediakulttuuri luo ja välittää erilaisia merkityksiä, arvoja, identiteettejä ja maailmankuvia, minkä vuoksi kulttuurisia merkityksiä on mielekästä ja tärkeää tarkastella myös kasvatustieteellisestä näkökulmasta. Tarkasteltaessa isyyteen liittyviä kulttuurisia puhetapoja on mahdollista lähestyä isyyttä yhteiskunnallisena ilmiönä. Kulttuurisesti muovautuneiden isyyuskäsityksien voi nähdä vaikuttavan yleisemmin perhe-, vanhemmuus- ja kasvatuskäsityksiin niin kasvatustieteellisten ammattilaisten ja asiantuntijoiden kuin kasvatusjärjestelmien sekä vanhempien keskuudessa. Näin kielenkäytöllä voi nähdä olevan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden (Fairclough 1997) lisäksi myös kasvattavaa vaikuttavuutta.

Tutkimuksessa ymmärrän isyyden sosiokulttuurisena ilmiönä: Isyys ei ole sosiaalisista suhteista ja kulttuurista prosesseista erillinen saareke, vaan ne ovat hyvin keskeisiä tekijöitä isyydessä, ikään kuin läpäisten isyyden. Tutkittaessa isyyttä sosiokulttuurisena ilmiönä, sitä tarkastellaan sosiaalisten ja kulttuuristen prosessien kautta. (Lupton & Barclay 1997, 4.) Lisäksi tarkastelen isyyttä konstruktiona, joka on sosiaalisesti tuotettu erilaisissa isyydiskursseissa. Tietyssä historiallisessa ajassa elävät diskurssit rakentavat sellaisia ajattelu- ja puhetapoja, joilla tiettyä ilmiötä voidaan kuvata. Ajattelu- ja puhetapojen kautta diskurssit vaikuttavat osaltaan myös ihmisten toimintaan ja todellisuuden havaitsemiseen rakentaen näin sosiaalista todellisuutta. Sovellettuna isyyden tutkimiseen tällä tarkoitetaan sitä, miten isyyden merkitykset tietyssä ajassa ja paikassa ovat riippuvaisia siitä, millaisilla diskursseilla isyyttä representoidaan. (Lupton & Barclay 1997, 5.)

Tavoitteenani tutkimuksessa on siis tarkastella isyyteen liittyviä kulttuuria puhetapoja ja sitä millaisiin positioihin isä näissä puhetavoissa asemoidaan. Yhtenä tutkimuskysymyksenä kysyn

ensinnäkin millaisia isyydiskursseja isien puheessa on tunnistettavissa ja nouseeko tietyt diskurssit hegemoniseen asemaan. Toisekseen kysyn millaisiin subjektipositioihin isyys diskursseissa asemoituu. Subjektiposition avulla on mahdollista tarkastella niitä rajoituksia (ja toisaalta mahdollisuuksia), joita diskurssit isyydelle luovat.

Tarkastelen tutkimuksen aluksi isyyden moninaisuutta eli sitä kuinka erilaisilla tavoilla isyyttä on pyritty määrittelemään isyystutkimuksessa. Isyyttä voidaan tarkastella niin yksilö- ja perhetasolla kuin kulttuurisella ja yhteiskunnallisella tasolla. Isyyttä läpäisee myös intersektionaaliset ominaisuudet, kuten sukupuoli, sosioekonominen tausta, etnisyys jne. Tutkimuksessa tarkastelen lähinnä isyyden ja sukupuolen välistä suhdetta, jota isyystutkimuksessa on tutkittu jonkin verran, kun taas muiden intersektionaalisten ominaisuuksien tutkiminen on suomalaisessa isyystutkimuksessa ollut vähäisempää. Luon myös katsauksen isyyden murrokseen, jonka lähtökohtana on isyyden muuttuminen perinteisestä isyyden mallista uuteen, osallistuvan isän malliin. Tarkastelen niin perinteistä isyyttä kuin uuden isyyden erilaisia malleja. Seuraavaksi tarkastelen tutkimuksessa sovellettua tutkimusmenetelmää eli diskurssianalyysia ja määrittelen tutkimuksen kannalta olennaiset metodologiset käsitteet sekä kuvailen aineiston analyysiprosessia. Tämän jälkeen esittelen aineiston pohjalta konstruoimani isyydiskurssit ja lopuksi pohdin niitä yhteenvetäen aiempaan isyystutkimukseen ja yhteiskunnallisen merkittävyyden kannalta.

2 Isyyden moninaisuus

Isyys tutkimuskohteena on lisääntynyt Suomessa 2000-luvulle tultaessa. Aiemmissä tutkimuksissa on tutkittu muun muassa isyyden muutosta (esim. Korhonen 1999; Huttunen 2001) ja isyyttä on pyritty määrittelemään monin tavoin (esim. Huttunen 2001; Kekäle 2007; Eerola 2009; Mykkänen 2010a). Toisaalta niin isyyden muutosta kuin määrittelyitä kulttuurissa, tutkimuksissa ja asiantuntijateksteissä on tarkasteltu myös kriittisesti (esim. Aalto 2004; Vuori 2002, 2004). Jonkin verran on myös yleistynyt isyyden sukupuolitietoinen tutkimus (esim. Jämsä 2003; Kolehmainen 2004; Lammi-Taskula 2007; Aalto 2012). (Mykkänen 2010b, 45-47.) Isyystutkimuksessa kuitenkin kaivataan myös muihin eroihin perustuvaa analyysia isyydestä. Isyyden tutkiminen muun muassa asuinpaikan, sosioekonomisen ja etnisen taustan suhteen on vähäistä (Aalto & Mykkänen 2010, 11).

Mykkänen on kartoittanut suomalaisia isyyteen liittyviä tutkimuksia 1990- ja 2000-luvuilta. Ennen vuotta 1991 tutkimuksia isistä ja isyydestä on tehty Suomessa vain muutamia. Tämän jälkeen tutkimuksia alkoi ilmestymään pikkuhiljaa enemmän. Vuoteen 2000 mennessä isyysaiheisia tutkimuksia oli kasassa kahdeksan. Tämän jälkeen 2000-luvulla tutkimuksia on tehty vuoteen 2010 mennessä 22, jotka ovat olleet väitöskirjoja tai muita tieteellisiä tutkimuksia monografian muodossa. Tutkimusten aiheita ovat olleet muun muassa isyyden kulttuuriset muutokset ja isän henkilökohtaiset kokemukset isäksi tulosta ja isänä olemisesta. (Mykkänen 2010, 39.) Isyystutkimuksesta on julkaistu myös kaksi tieteellistä artikkelikokoelmaa, joista vanhemmassa (Aalto & Kolehmainen 2004) käsitellään isyyttä ja sukupuolta eri näkökulmista ja uudemmassa (Eerola & Mykkänen 2014) tarkastellaan erityisesti isän kokemuksia eri-ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien isien näkökulmista.

Isyyttä on kuitenkin tutkittu monipuolisesti eri ihmis- ja yhteiskuntatieteiden piirissä. Yleensä tutkimukset on tehty isien näkökulmasta ja kokemusmaailmasta käsin. Suosituin aineistomuoto onkin ollut haastattelu. Toiseksi suosituinta on ollut määrällinen tutkimus. Aineistona on myös käytetty erilaisia tekstejä, kuten elämäkertoja, päiväkirjoja, ainekirjoituksia, asiantuntijoiden tekstejä, lehtiä, kirjallisuutta ja virallisia asiakirjoja. Tutkimusaiheina ovat olleet niin isyyden ihanteet kuin arjen realismi, ydinperhe, mutta myös uusperhe-, merimies-, homo- ja yksinhuoltajaisyydet. (Mykkänen 2010, 40-42.)

Suomalaisen isyystutkimuksen uranuurtaja Jouko Huttunen on määritellyt yksilökohtaista isyyttä, ja jäsenitys onkin ollut hyvin käytetty suomalaisissa isyystutkimuksissa. Huttusen mukaan yksilökohtainen isyys voidaan jakaa useampaan erilaiseen isyyteen: biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. Isyys ei siten ole mitenkään yksiselitteistä yksilötasollakaan vaikka niin voidaan usein ajatella. Tämä perustuu käsitykseen biologisen isän valta-asemasta. Ihanteena voidaan yleisesti pitää sitä, että nämä eri isyyden variaatiot yhdistyvät yhdessä eli lapsen biologisessa isässä. Näin ei kuitenkaan aina ole edes ydinperheessä. (Huttunen 2001, 58.)

Biologinen isyys perustuu lapsen ja miehen väliselle biologiselle, perinnölliselle suhteelle: lapsi on saanut puolet geneettisestä perimästään tietyltä mieheltä. Biologinen isyys on ollut ja on edelleen valta-asemassa isyyttä määriteltäessä. Ajatellaan, että biologinen isyys tekee miehestä lapsen oikean isän. Biologisen isyyden korostamisen taustalla on historialliset juurensa, ja sillä on ollut merkitystä juridisen isän määrittämisessä. Juridisella eli laillisella isyydellä tarkoitetaan isän oikeuksia ja velvollisuuksia lapseen nähden lain edessä. Tämä voi tapahtua kolmella eri tavalla: Avioliitossa oleva mies tulee lapsen juridiseksi isäksi isyyslain isyysvoimien nojalla. Tällöin isä saa automaattisesti myös lapsen huoltajuuden. Mies, joka ei ole naimisissa lapsen äidin kanssa, saa juridisen isän aseman isyyden tunnustamisen tai vahvistamisen kautta. Samalla sovitaan lapsen huoltajuudesta. Lisäksi mies voi tulla juridisesti isäksi adoption kautta. Tämä tapahtuu yleensä joko siten, että naimisissa oleva pari adoptoi lapsen tai että lapsen äidin kanssa asuva mies adoptoi puolisonsa lapsen. (Huttunen 2001, 58-62.)

Sosiaalisella isyydellä tarkoitetaan sitä, että mies asuu lapsen kanssa ja/tai jakaa arkeaan lapsen kanssa. Sosiaalinen isä antaa lapselle myös hoivaa, huolenpitoa ja aikaa. Sosiaalisen isän ei tarvitse olla lapsen biologinen tai juridinen isä. Lapsen sosiaalinen isä voi olla äidin uusi avio- tai avomies, miesystävä, lähisukulainen, perheystävä tai muu mieshenkilö, joka antaa aikaa lapselle. Psykologisella isyydellä taas tarkoitetaan tunnepohjaista ja kiintymykseen perustuvaa suhdetta lapseen. Isän ja lapsen välille on muodostunut kiintymyssuhde, jossa lapsi voi kokea turvallisuutta ja luottamusta ja vastaavasti mies kokee voimakasta halua hoivata, suojella ja auttaa lasta. Stereotyyppisesti saatetaan ajatella, että psykologinen isyys tulee biologisen, juridisen ja sosiaalisen isyyden mukana, mutta näin ei välttämättä käy. Miehen on ikään kuin ansaittava psykologinen isyys omalla toiminnallaan, esimerkiksi olemalla läsnä lapsen elämässä ja toimimalla siten, että lapsi voi luottaa isään. (Huttunen 2001, 62-65.)

Meillä jokaisella on jonkinlainen käsitys isästä ja isyydestä perustuen omiin kokemuksiimme. Vielä nykyisinkin käsitys isästä ja isyydestä perustuu kuitenkin usein varsin perinteiseen näkemykseen.

Siihen, että isä on heteroseksuaalisen parisuhteen toinen osapuoli eläen ydinperheessä. Isyyttä kuitenkin toteutetaan nykyisin hyvin erilaisista lähtökohdista käsin, joten tukeutuminen perinteiseen näkemykseen isyydestä ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista. Seuraavassa olisi tarkoituksenani määrittellä isyyttä tuoden esiin isyyden moninaisuuden.

2.1 Kulttuurinen, yhteiskunnallinen ja perheiden isyys

Huttusen mukaan isyydestä puhuttaessa olisi hyvä tarkentaa mistä isyydestä tai minkä tasoisesta isyyden tarkastelusta on kulloinkin kyse. Hänen mukaansa ilmiönä isyydellä on syvät kulttuuriset ja yhteiskunnalliset juuret, jotka puolestaan ruokkivat miesten ”isyyskäyttäytymistä” elävässä elämässä. Huttunen jakaa isyyden kolmeen käsitteelliseen kerrokseen: kulttuuriseen, yhteiskunnalliseen ja perheiden isyyteen. (Huttunen 1999, 169-170.)

Kulttuurinen isyys on käsitteellisesti abstraktein ja se näyttäytyy ilmiönä monisärmäisenä. Kulttuurista isyyttä voidaan nimittää myös symboliseksi tai arkkityyppiseksi isyydeksi, jolloin viitataan siihen, millaisia uskomuksia, asenteita, ennakkoluuloja ja stereotyyppioita ihmiset jakavat isyyteen liittyen. Kulttuurinen isyys ei kuitenkaan ole yksiselitteinen tietynä aikakautena ilmenevä isyys, vaan paremminkin voidaan puhua monista kulttuurista isyyksistä. Eri aikakausien ja kulttuurien parissa kuitenkin ”hellittää” tiettyä isyyden mallia tai isyyskuvaa muita enemmän, jolloin tämä malli tai kuva näyttäytyy kulttuurisilla kentillä muita vaihtoehtoja useammin, jopa alistaen muut isyyden mallit huonompaan asemaan. Tällaiseen valta-aseman saavuttaneeseen isyyden malliin voidaan Huttusen mukaan viitata käsitteellä hegemoninen isyys, asettaen sen rinnakkaiseksi miestutkimuksen piirissä keskeisen käsitteen, hegemonisen maskuliinisuuden, kanssa. Hegemonisella maskuliinisuudella viitataan maskuliinisuuden ideaaliin, joka tietyllä aikakaudella on johtavassa asemassa. Näin ollen hegemoninen isyys on sellainen isänä olemisen malli, joka asettuu valta-asemaan, ja jonka suurin osa miehistä (ja myös suurin osa naisista) ottaa itsestäänselvyytenä. (Huttunen 1999, 170-171; Aalto 2012, 25.)

Yhteiskunnallisella isyydellä Huttunen (1999, 172) tarkoittaa ”niitä isyydestä vallitsevia käsityksiä, jotka määräävät ja säätelevät yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä ratkaisuja silloin, kun käsitellään yksittäisten ihmisten tai ihmisryhmien perheyttä, vanhemmuutta, isyyttä ja äitiyttä koskevia kysymyksiä”. Yhteiskunnallisesti ”sopivan” tai ”suotavan” isyyden rajanvetoja ja määritelmiä tehdään muun muassa perhepolitiikan, terveys- ja sosiaalitoimen sekä työelämän piirissä. Yhteiskunnallinen isyys perustuu kulttuurisille isyyskuville, mutta usein piiloisesti ja

epäjohdonmukaisesti. Hegemoninen isyys on kuitenkin Huttusen mukaan yleensä itsestään selvästi se tavoite, johon pyritään. (Mt. 1999, 172.)

Perheiden isyydellä Huttunen viittaa siihen, miten isyyttä toteutetaan ”ruohonjuuritasolla” eli käytännössä perheiden sisällä. Huttunen väittää, että vaikka miehet ovat tietoisia siitä kulttuurisesta isyydestä, jota pidetään normaalina sekä niistä reunaehdoista, joilla isyyttä yhteiskunnassa normitetaan, miehet viime kädessä itse luovat perheensä myötävaikutuksella oman isyytensä. Tästä esimerkkinä on, Huttusen mukaan, lähes kaikkien lähipiirissä oleva normista poikkeava, omanlaisensa isä. Näin isät ovat aina tuottaneet myös yksilöllistä isyyttä. (Huttunen 1999, 175-176.)

Tässä tutkimuksessa tarkastelen ensisijaisesti kulttuurisia isyyden merkityksellistämisen tapoja. Tarkastelun kohteena on lapsiperheille suunnatuiden aikakauslehtien sivuilla esiintyvien isien puheesta koostuvat tekstit, joissa isät itse merkityksellistävät isyyttä. Mielenkiinnon kohteena on se, millaisia diskursiivisia isyyksiä teksteissä tuotetaan. Samalla tarkastelen tutkimuksessa osittain myös yhteiskunnallista isyyttä. Puhetavat aina heijastelevat tietynlaisia yleisiä ja sosiaaliseen toimintaan liittyviä merkityksellistämisen tapoja, jolloin niissä on tunnistettavissa yhteiskunnallinen perusta. Perhelehtien voidaan toisaalta nähdä heijastelevan sitä käsitystä ja kuvaa isyydestä, joka on myös yhteiskunnallisesti sillä hetkellä pinnalla. Toisaalta aikakauslehdet voivat tuottaa ja rakentaa aivan uudenlaista käsitystä isyydestä, mikä taas voi hiljalleen levitä muille yhteiskunnan alueille, kuten perhepolitiikkaan tai vanhemmuuden käytäntöihin.

2.2 Tutkimuksia yhteiskunnallisesta ja kulttuurisesta isyydestä

Isyyden yhteiskunnallisia määrittelyjä on Suomessa tutkittu asiantuntijoiden näkökulmasta. Jaana Vuori (2002) on tutkinut, miten vanhemmuudesta puhutaan ja miten vanhemmuuden sukupuolittuneisuutta tuotetaan erilaisissa asiantuntijateksteissä. Aineistona hänellä oli 86 vuosina 1986-1995 julkaistuja vanhemmuutta kuvaavia tai arvioivia perheasiantuntijoiden kirjoittamia tekstejä, jotka koostuivat keskustelukirjoista, oppikirjoista, vanhemmuusoppaista ja tieteellisistä tutkimuksista. Teksteistä erottui kaksi erilaista diskurssia: äidinhoivan ja jaetun vanhemmuuden diskurssit. Isä asettuu äidinhoiva-puheessa ulkopuoliseksi suhteessa äitiin ja lapseen, kun taas jaetun vanhemmuuden diskurssissa isä asemoituu samanarvoiseksi vanhemmaksi äidin kanssa. (Vuori 2002, 125–127.) Kirsi Eräranta (2007) on taas tarkastellut sitä, millaiseksi isän asema rakentuu vuosina 1998–2001 kirjoitetuissa asiantuntijateksteissä. Eräranta tukeutuu tutkimuksessaan niin ikään äidinhoivan ja jaetun vanhemmuuden diskurssiin, jotka ovat tunnistettavissa myös hänen tutkimissaan perheasiantuntijoiden teksteissä. (Mykkänen 2010, 64.)

Jane Sunderland on tehnyt Britanniassa 1990-luvulla samantyyppistä tutkimusta diskurssianalyttisesti vanhemmuutta käsittelevästä kirjallisuudesta ja oppaista kuin Vuori (2002) ja Eräranta (2007). Hänen tutkimustulosten mukaan vanhemmuutta käsittelevissä teksteissä hegemonisena diskurssina näyttäytyi *osa-aikainen isä/äiti pääasiallisena vanhempana* (Part-time Father/Mother as main parent). Teksteissä oli löydettävissä kolmenlaisia spesifimpiä isyysdiskursseja, jotka tukivat *osa-aikainen isä* -diskurssia. Tällaisia diskursseja olivat *isä vauvan viihdyttäjänä* (Father as baby entertainer), *isä äidin kömpelönä apulaisena* (Father as mother's bumbling assistant) ja *isä työnohtajana* (Father as line manager). Sosiaalinen sukupuoli näyttäytyy, tutkijan mukaan, vanhemmuusoppaissa suhteellisena asettaen isät ja äidit erilaisiin asemiin. Lisäksi diskurssit järjestyvät hierarkkisina ja samanaikaisesti sekä tukevat että horjuttavat sosiaalisia käytäntöjä. (Sunderland 2000; suomennokset Vuori 2002, 179.)

Sunderland on analysoinut myös brittiläisiä ja pohjois-amerikkalaisia perhelehtiä diskurssianalyttisesti tutkien miten isyyttä representoidaan lehdissä. Hänen tutkimustuloksiansa mukaan perhelehtien sivuilla ei isää ja isyyttä ole tarpeeksi tuotu esiin, vaikka lasten hoitamiseen ja kasvatukseen keskittyvät aikakauslehdet on usein nimetty sukupuolineutraalisti viitaten vanhemmuuteen. Lisäksi lehdissä viitataan kyllä paljon jaettuun vanhemmuuteen, mutta tosiasiaa se näyttäytyy hänen mukaansa näennäisenä. Siten, Sunderlandin mukaan, ”perhe”lehdet ovat pääasiassa naisille ja äideille suunnattuja lifestyle-lehtiä. (Sunderland 2004; 2006.)

Eerola ja Huttunen (2011) ovat Suomessa tutkineet kulttuurista isyyttä isyysnarratiivien kautta ensi kertaa isiksi tulleiden kertomana. He tunnistivat kolme erilaista isyysnarratiivia, jotka olivat moderni, muutoksessa oleva (transision) ja postmoderni narratiivit. Modernissa isyysnarratiivissa äidin ja isän sukupuoliroolit ovat perinteisesti jakautuneet, isä toimii perheen elättäjänä ja äidin apulaisena lasten hoidossa ja kotitöiden tekemisessä. Isyys on kuitenkin narratiivissa perhekeskeistä. Muutoksessa olevaa isyysnarratiivia luonnehtii haasteet ja epävarmuus isyydessä. Isä on epävarma omasta roolistaan perheessä ja isällä voi olla vaikeuksia kasvaa perhekeskeiseen elämään. Äiti toimii isän toiminnan portinvartijana. Isillä on kuitenkin halu kasvaa sitouneeseen isyyteen. Postmodernissa isyystarinaa luonnehtii taas jaettu vanhemmuus. Isä osallistuu aktiivisesti lasten suunnitteluun ja isyyteen valmistautumiseen ja ovat tyytyväisiä parisuhteeseen. Isät hoitavat ja hoivaavat lapsiaan. Tutkijoiden mukaan kaikki kolme isyysnarratiivia sitoutuvat jollakin tavalla uuden isyyden metanarratiivin kanssa joko keskustellen sen kanssa tai vetäen rajoja sen ja perinteisten isyysnarratiivien kanssa. Lisäksi kaikki kolme isyysnarratiivia kertovat sitoutuneesta

isyydestä. Uusi isyys näyttäytyy tutkimuksen mukaan normatiivisena ja vallassa olevana metanarratiivina isyydestä.

Isyyttä on tutkittu ja käsitelty jonkin verran myös kulttuurisissa kuvissa 2000-luvulla. Isyyttä on tarkasteltu muun muassa kaunokirjallisuuskatsauksen (Jokinen 2004) ja voimauttavan valokuvauksen (Savolainen 2010) kautta sekä tv-mainonnan mieskuvatyyppejä analysoimalla (Rossi 2003). (Mykkänen 2010b, 65-66.) Varsinaisia tutkimuksia isyydestä populaarikuvastoissa ei kuitenkaan ole kovinkaan paljoa tehty. Viime vuosina isäkuvasta populaarikuvastoissa on tehty muutama pro gradu -tasoinen tutkimus, jotka esittelen alla.

Jenni Mäki (2007) on tutkinut isyyden representaatioita internetin keskustelupalstoilla. Mäki tutki isien tuottamia tekstejä isyydestään Suomi24:n, Vauva-lehden ja Miessakit keskustelupalstoilla. Mäki jakaa analyysinsä perusteella aineiston isyydet viiteen erilaiseen diskurssiin, joita olivat jaettu vanhemmuus, neuvoton ja ahdistava isyys, elämyksellinen isyys, välineellinen ja tekemisellä tehty isyys sekä maskuliininen isyys. Mäen mukaan diskurssien pohjalta voidaan tulkita millaisia merkityksiä isyys voi suomalaisen miehen arjessa saada.

Sanna Parrukoski (2012) on tarkastellut pro gradu -työssään isyyden kuvauksia 2000-luvun alun perhelehdissä. Tutkimuksen mukaan isyysaiheisissa kirjoituksissa isät näyttävät autonominen toimijoina. Isien lastenhoitorooli perustuu valinnanvapaudelle: Isiltä odotetaan osallistumista lasten hoitoon, mutta loppujen lopuksi isät itse ratkaisevat sen kuinka paljon osallistuvat. Isien myös odotetaan toimivan vanhempana miehensä tavalla eli isyys määritellään maskuliiniseksi vanhemmuudeksi.

Elisa Lehtinen (2011) on taas tutkinut pro gradu -työssään suomalaisten elokuvien isäkuvia vuosilta 1944-1952. Tämän tutkimuksen tulokset kyseenalaistavat mielenkiintoisesti perinteisen isyyden muutoksen uuteen isyyteen. Tutkimuksen mukaan sotien jälkeisen ajan elokuvissa isäkuva oli varsin monimuotoinen. Elokuville isä oli usein etäinen, kiireinen ja poissaoleva töiden vuoksi, mutta useissa elokuvissa isä esiintyi myös lasten hoivaajana, kasvattajana ja leikittäjänä. Tutkimuksessa kuitenkin tuodaan esiin, että sodan jälkeisessä Suomessa elettiin perhepropagandan aikaa, mikä näkyi myös elokuvissa. Isän rooli perheissä esitettiin elokuvissa merkittävänä. Tummasävyisissä elokuvissa, jotka käsitelivät sosiaalisia ja yhteiskunnallisia ongelmia, esitettiin taas ihanneperheitä ja vaiettiin traumatisoituneista miehistä, joille perhe-elämään sopeutuminen oli vaikeaa. Tämän tutkimuksen tulokset mielestäni kuvastavat hyvin sitä, miten populaarikuvastoilla, kuten aikakauslehdillä, voidaan tukea ja rakentaa tietynlaista asenneilmastoa hyvinkin voimakkaasti.

Aiemmissa tutkimuksissa isyyttä populaarikuvastoissa on siis pyritty määrittelemään ja kategorisoimaan. Itse haluaisin tutkimuksessani kiinnittää huomiota isyyden kulttuuriseen ja diskursiiviseen muotoutumiseen. Mielestäni on hedelmällistä tarkastella perhelehtien rakentamaa isäkuvaakin niin sanotun uuden isyyden kautta, mutta purkaen käsitettä. Aikakauslehtien voidaan nähdä tuottavan erilaisia ihanteita aikakauden mukaan. Haluaisin tutkimuksessa tarkastella lähemmin sitä, millaisia isäihanteita perhelehdissä tuotetaan, ja toisaalta purkaa ja kyseenalaistaa niitä. Esimerkiksi osallistuvan isän ihanne on koko suomalaisessa (ja länsimaalaisessa) yhteiskunnassa merkittävässä asemassa. Tätä ihannetta arjessa kuitenkin harvoin problematisoidaan. Osallistuvaan isyyteen liittyen syytä olisikin kysyä, että ketkä tai millaiset isät ovat osallistuvia ja mitä osallistumisella tarkoitetaan. Riittääkö osallistumiseksi se, että vie lapsen puistoon vai kuuluuko siihen myös esimerkiksi tasavertaisuus kotitöiden osalta äidin kanssa.

2.3 Isyys ja sukupuoli

Isyyttä voidaan tarkastella myös sukupuolentutkimuksen käsitteistön kautta, jolloin isää pohditaan sukupuolisina olentoina. Suomalainen sukupuolitietoinen isyystutkimus on kuitenkin ollut varsin marginaalista eikä isyystutkimuksen valtavirrassa sukupuoli ole noussut varsinaisesti problematisoinnin kohteeksi (Aalto 2012, 26). Sukupuolentutkimukseen perustuvassa isyystutkimuksessa pyritäänkin tunnistamaan isyyteen ja sukupuoleen liittyvät yhteiskunnalliset ehdot, jotka saattavat jäädä huomaamatta sellaisessa isyystutkimuksessa, joka ei ole sukupuolisensitiivistä. Sukupuoli jäsentää miesten tapaa asettautua erilaisiin isyyksiin. Tarkasteltaessa isää miehinä, pohdinnan alla on isyyksien ja miehen sukupuolisuuden yhteen kietoutuminen ja vuorovaikutus. Lähestymistavassa vanhemmuus käsitetään sukupuolittuneena ilmiönä ja isyyttä tarkastellaan sukupuolten välisissä suhteissa. (Kolehmainen & Aalto 2004, 11-14.) Näin ollen myös isyys ymmärretään sukupuolittuneena käsitteenä, jota Kolehmaisen ja Aallon (2004, 13) mukaan, ”tuotetaan sukupuolten välisissä (valta)suhteissa, isyyden käytännöissä ja isyydestä puhuttaessa”.

Isyystutkimuksessa isyyttä ja sukupuolta on tarkasteltu usein suhteessa maskuliinisuuteen. Juuri isyyden muutosta onkin tutkittu usein yhdessä mieheyden muutoksen kanssa: onko mieheys tai isyys muuttunut ja millaisessa suhteessa muutokset ovat keskenään? Keskeisenä aiheena on ollut miesten ”pehmeneminen” ja isän antama hoiva. Uudet, osallistuvat isät on mielletty ”pehmeiksi” miehiksi, jotka toteuttavat isyyttä äidillisesti luoden näin uudenlaista, pehmeämpää maskuliinisuutta. Eri tutkimuksissa miesten ja naisten vanhemmuutta on vertailtu keskenään, milloin

sukupuolistereotypioita purkaen, milloin niitä vahvistaen. Petteri Eerola on tutkinut pro gradussaan (2009) nuoria (25-27 v.) akateemisen tutkinnon suorittaneita isiä. Hänen mukaansa näiden isien tarinat kertovat kyllä erilaisista isyyksistä, mutta niiden taustalla olevat kertomukset maskuliinisuudesta ovat samankaltaisia. Tutkijat ovatkin samaa mieltä siitä, että isyys on muuttunut nykyaikana äitiyden kaltaiseksi, mutta sitä ei voida automaattisesti pitää merkinä maskuliinisuuksien vastaavasta pehmenemisestä. Isyys voi pikemminkin pönkittää miehisyyttä, ja myös ”uutta” isyyttä voidaan toteuttaa varsin perinteisesti. (Mykkänen 2010; Eerola 2009; Kolehmainen 2004, 107.)

Maskuliinisuus terminä isyystutkimuksen viitekehyksessä onkin saanut myös kriittistä tarkastelua osakseen. Jani Kolehmainen (2004) mukaan maskuliinisuus-termin käyttö yksikössä saattaa häivyttää isyyden moninaisuuden havaitsemista. Tulisikin puhua erilaisista maskuliinisuuksista, joista toisten kanssa miehen hoivarooli on yhteensopivampi kuin toisten. (mt. 93.) Eerola ja Mykkänen (2013) ovat viime aikoina tutkineet isyyteen liittyviä maskuliinisuuksia narratiivien kautta ensimmäistä kertaa isiksi tulleiden kohdalla. He tunnistivat valta-asemassa olevan *kunnollisen isän* (decent father) narratiivin, joka on sisällöltään pääosin linjassa uuden isyyden käsitteen kanssa. Vastanarratiiveiksi he tunnistivat *tasa-arvoisen isän* (equal father) ja *maskuliinisen isän* (masculine father) narratiivit. Nämä isyysnarratiivit perustuivat erilaisille isyysmaskuliinisuuksille (paternal masculinities). Tutkimus osoittaa, että isyydessä olisi tunnistettavissa, ainakin kulttuurisella tasolla, erilaisia maskuliinisuuksia.

Ilana Aalto (2012) kaipaa taas täsmennystä itse maskuliinisuus-termin sisällöstä ja sen erosta sukupuoli-käsitteeseen. Aallon mukaan maskuliinisuus-käsitteen käyttö tuottaa helposti kehäpäätelmiä, minkä vuoksi käsitettä itsessään tulisi tarkastella lähemmin. Hän pitää tarpeellisena kehittää sellaista sukupuolinäkökulmaa miesten ja isyyksien tutkimiseen, jossa pyritään ulos näistä maskuliinisuusanalyysien kehäpäätelmistä. Aallon (mt. 27) mukaan maskuliinisuus-käsitettä on tutkimuksissa usein ”käytetty hämärästi, ilman selvää määritelmää ja arkikäsitteisiin nojautuen”. Käsitteen sisältöä ja eroa sukupuoli-käsitteeseen tulisikin hänen mukaansa täsmentää. Aalto kysyy, onko maskuliinisuus kuvaus miesten sukupuolisuudesta vai onko se jonkinlainen persoonallisuuspiirteiden kategoria. Myös maskuliinisuus käsitteen historiallisuus on tutkimuksissa usein ohitettu. (Aalto 2012, 26-27.)

Sukupuolitietoisessa isyystutkimuksessa on pyritty määrittelemään isyyttä uudenlaisten näkökulmien kautta. Sukupuolentutkimukseen perustuvalla isyystutkimuksella pyritäänkin purkamaan isyyteen liitettyjä perinteisiä määrittelyjä ja tehdä näin tilaa myös muunlaisille isyyden merkityksellistämisen

tavoille. Sukupuolentutkimuksen ja -käsitteistön pohjalta on kehitelty esimerkiksi isä-termin korvaavaa käsitettä miesvanhempi (Jämsä 2003) sekä isyyden tarkastelua performatiivisuuden kautta (Aalto 2012).

Juha Jämsä on tutkinut homomiesten vanhemmuutta. Koska isyys usein sisältää implisiittisen oletuksen heteroseksuaalisuudesta, isillä, jotka ovat homoja, saattaa olla vaikeuksia liittää vanhemmuutta ja homoutta yhteen. Jämsän tutkimuksessa vanhemmuus ja homous esittäytyivät miesten puheissa erillisinä elämänalueina, kun taas miehenä ja vanhempana oleminen ei näyttäytynyt miesten puheessa ongelmalliselta yhdistää. Sukupuolitietoisessa isyystutkimuksessa voidaan isän ja isyyden sijasta puhuakin miesvanhemmasta ja -vanhemmuudesta alleviivaten sitä, että vanhemmuus on monin tavoin sukupuolitettua. (Jämsä 2004; Aalto 2012.)

Isyyttä voidaan tarkastella perinteisen biologisen ja sosiaalisen isyyden sijasta myös performatiivisuuden kautta eli miten isyyttä tehdään ja toistetaan. Performatiivinen isyys perustuu performatiiviselle sukupuolikäsitykselle, joka on Judith Butlerin (ks. Butler 1990) muotoilema. Kuten performatiivinen sukupuoli rakennetaan jatkuvien ja toistuvien ruumiillisten ja kielellisten tekojen ja esittämisen kautta, myös isyyden voi nähdä rakentuvan saman periaatteen mukaan. Aalto (2012, 29) toteaa, että ”[i]syys ei ole olemista tai yksilön kiinteä identiteetti, vaan isyyttä tehdään toimimalla isänä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa aivan kuten sukupuolta”. Aallon mukaan, Butlerin ajattelua mukaillen, on olemassa toistettavissa ja matkittavissa oleva isyyttä koskeva sosiaalisesti ja kulttuurisesti vakiintunut puhetapojen mallisto ja säännöt, joiden puitteissa isyyttä voidaan ymmärrettävästi toistaa. (Aalto 2012, 28-29.)

Toisaalta voidaan kysyä millaisia nämä isyyttä koskevat sosiaaliset ja kulttuuriset puhetavat ovat ja kuinka vahvoja ne tietyssä yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa tilanteessa ovat, koska niiden voi nähdä tarjoavan myös ne isyyttä muovaavat kulttuuriset mallit ja raamit, joihin isät voivat ikään kuin sovittaa omaa isyyttään. Millä tavalla puhetavat kannattelevat ja suuntaavat isyyttä ja millaisia aineksia ne tarjoavat isyyteen kasvulle? Jos isyyttä toteutetaan yksilötasolla hyvin eri tavalla kuin miten isyyttä esitetään kulttuurisissa puhetavoissa, voi isä joutua selittelemään ja perustelemaan omaa isänä olemisen tapaansa. Verratessa äitiyteen liittyviin kulttuurisiin puhetapoihin, tarjoavat ne niin vahvan äitinä olemisen mallin, että äitiyteen kasvaminen tapahtuu ikään kuin itsestään, jolloin voi vaikuttaa sitä, että äidin rooli tulee naisella luonnostaan.

Isyyden sukupuolitietoinen tarkastelu ja (mies)sukupuolen ja maskuliinisuuden problematisointi ei ole kovin merkittävässä osassa tässä tutkimuksessa, vaikka huomion kiinnittäminen isyyden

sukupuolisuuteen ja maskuliinisuuksiin onkin mielestäni merkittävää isyyden syvällisemmän ymmärtämisen kannalta. Kun isyydestä puhutaan, tuotetaan aina myös tietynlaisia sukupuolisia ja maskuliinisia merkityksiä, joten tarkastelen isyyden ja maskuliinisuuden sidosta kuitenkin jonkin verran pohdinta-luvussa. Tutkimuksessa käsitän isyyden sukupuolisuuden ja maskuliinisuuden samoin kuin isyyden ilmiön, sosiokulttuurisesti muotoutuneena. En siis näe sukupuolta ja maskuliinisuuksia ensisijaisesti biologisina, muuttumattomina ominaisuuksina, vaan sellaisina, jotka ovat sosiaalisesti, kulttuurisesti ja historiallisesti tuotettuja (ks. Lupton & Barclay 1997, 13; Lehtonen 1995).

3 Isyyden murros: Perinteisestä isyydestä uuteen, osallistuvaan isyyteen

Tutkimukseni teoreettinen tausta isyydestä perustuu niin sanottuun uuteen isyyteen. Uuden isyyden diskurssi on tänä päivänä vallassa oleva isyyttä määrittelevä malli. Tarkastelen luvussa uuden isyyden erilaisia muotoja, mutta ensin on syytä hieman tarkastella myös sitä mistä nykyisen isyyden on ajateltu muuttuneen, eli perinteistä isyyttä. Isyyden on käsitetty muuttuneen pikkuhiljaa 1960-luvulta lähtien perinteisestä isyydestä kohti uutta isyyttä, mutta varsinainen isyyden murros on tapahtunut 1990-luvulla. Uudet isät ovat ”pehmenneet” ja ottaneet vastuuta myös lasten hoivaamisesta, mikä perinteisen näkemyksen mukaan on katsottu kuuluneen vain äideille. Isistä on tullut yhä osallistuvampia lastensa elämään. (Ks. Huttunen 1999.)

Isyyden muutosta on käsitteellistetty puhumalla perinteisestä isyydestä ja sitä seuranneista uusista isyyden malleista. Perinteisessä isyydessä isä on ollut ensisijaisesti perheen elättäjä, johon ei ole mahtunut näkemys isästä lasten hoivaajana. Naiskulttuurin muutoksen myötä 1960-luvulla, myös isyyteen ja isänä olemiseen kohdistui uudenlaisia odotuksia. Mieheyden mallien muuttuminen joustavammiksi edesauttoi niin kutsutun avustavan isyyden syntymistä. Isä nähtiin äidin apulaisena ja lisäresurssina kodin- ja lastenhoitoon. Tämän myötä kiinnostus on kohdistunut yhä enenevästi oletukseen isien aktiivisemmasta osallistumisesta lasten hoitoon. Perinteinen isyys ei kuitenkaan ole kadonnut, vaan uusi ja vanha isyys elävät rinnakkain nykyaikana. Isyys on kulttuurisesti joustavampaa ja monipuolisempaa kuin aikoinaan, tosin ristiriitoja vanhan ja uuden välillä on niin perheiden arkielämässä kuin kulttuurin tasolla. (Kolehmainen 2004, 90-91; Huttunen 1999.)

Isyyden muutosta voidaan tarkastella myös isyyteen liittyvien kulttuuristen mallitarinoiden kautta. Nämä mallitarinat ovat esimoderni, moderni ja postmoderni isyystarina. Esimodernissa isyystarinassa isyys sijoittui maaseutuyhteisöön ja se perustui autoritaarisuuteen ja patriarkaalisuuteen. Isä oli henkisesti ja emotionaalisesti poissaoleva, vaikka fyysisesti isän ja lasten välimatka ei välttämättä ollut pitkä. Isän ja äidin roolit olivat toisistaan erilaiset, ja isän asema oli olla perheenpää ja hallitsija. Perheyhteisö oli usein laajempi kuin ydinperhe. Modernissa isyystarinassa isä on etäinen perheensä elättäjä. Isä käy kodin ulkopuolella töissä ja on näin fyysisesti poissa oleva suhteessa lapsiinsa. Äidin

ja isän roolit ovat vielä erilaiset, ja perhemuotona on yleensä ydinperhe. Postmodernissa isyystarinassa isyys taas perustuu läheisyyteen lasten kanssa. Isä ja äiti kummatkin osallistuvat kotitöiden tekoon ja lastenhoitoon. Perhemallit ovat moninaisempia. (Kekäle & Eerola 2014, 21.)

Toisaalta isyyden muutosta on myös kyseenalaistettu (ks. Aalto 2012). Käsitteet erityisesti entisajan isistä ovat usein hyvin yksioikoisia. Kuitenkaan aiempien sukupolvien isiä ja isyyden historiaa ei Suomessa ole juurikaan tutkittu, joten tutkimuksiin perustuvaa tietoa entisajan isyksistä ei kovin kattavasti ole saatavilla. (Aalto 2014, 159, 175; Aalto 2010, 15-16.)

3.1 Perinteinen isyys

Perinteisen isyyskäsitteilyn mukaan isä on heteroseksuaalisen parisuhteen toinen osapuoli eläen ydinperheessä. Perinteisen isyyden kantamuotona voidaan pitää perheenpää-isyyttä (vrt. esimoderni isyystarina), jota voi luonnehtia patriarkaalisuudella ja sukupuolen mukaan erikoistuneilla rooleilla. Isä on kodissa auktoriteetti niin lapsille kuin osittain myös äidille. Toisena perinteisen isyyden muotona voidaan pitää elättäjä-isyttä (vrt. moderni isyystarina). Isän tehtävänä lastenkasvatuksessa on ohjata ja opastaa lapsiaan, antaa lapsilleen isän rakkautta ja asettaa rajat. Lasten kanssa oleminen ei välttämättä ole tällaiselle isälle vastenmielistä, mutta hän on perheensä käytettävissä pitkälti omilla ehdoillaan. Isän rooli on olla perheen elättäjä kotitöiden ja lasten hoitamisen ja hoivaamisen jäädessä äidille. (Huttunen 2001, 83-84.)

Perinteisen isyyden mallin on nähty toteutuvan 1960-luvulle asti. Perinteisen isyyden malli perustui aikakaudella vallitsevaan tietynlaiseen mieheyden, maskuliinisuuden, ihanteeseen. Isyys perustui sellaiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen, jonka repertuaariin ei kuulunut tehdä naisten töitä tai näyttää hoivaavia tunteita lapsiaan kohtaan. Pikemminkin miehen täytyi olla kova ja perheen ylin auktoriteetti, jonka sana oli laki. Perinteisen isyyden murroskausi voidaan paikantaa 1960-luvulle naiskulttuurin muutoksen alkuvaiheisiin. (Huttunen 2001.)

3.2 Isyyden uudet suunnat

1960-luvulta alkaneen perinteisen isyyden mallin valta-aseman vähittäinen romuttuminen loi isyyteen kaksi erilaista kehityssuuntaa, jotka Huttunen (2001) on nimennyt ohenevan ja vahvistuvan isyyden kehityssuunniksi. Ohenevan isyyden kehityssuunnassa isyys voi kaventua pelkäksi biologiseksi tai juridiseksi isyydeksi, tai että lasten ja juridisen isän suhde toisiinsa on niin ohut, että isyys ei kasva sosiaaliseksi ja/tai psykologiseksi isyydeksi. (Mt. 150-151.) Miehet ikään kuin jättävät

isyytensä ja siihen liittyvät velvoitteet (Dermott 2008, 9). Ohenevan isyyden kehityssuunnan seurauksia ovat psykologinen isättömyys ja moderni yksinhuoltajuus (Huttunen 2001, 161). Toisaalta (biologiset) isät osallistuvat täysipainoisesti yhä harvemmin lastensa elämään avioerojen määrän kasvun myötä (ks. Rantalaiho 2003, 205; Coltrane 1996, 124).

Ohenevalle isyydelle vastakkainen kehityssuunta on vahvistuvan isyyden suunta. Tämän kehityssuunnan alku voidaan paikantaa 1970-luvulle, mutta vasta 1990-luvulla tämä uusi isyyden suunta tuli varsinaisesti julkiseen keskusteluun. Perinteisen isyyden rinnalle muodostunutta uutta isyyttä alettiin kutsuaan osallistuvaksi isyydeksi. Osallistuva isä osallistuu perinteisestä isyydestä poiketen enemmän niin kotitöiden tekoon kuin lasten hoitoon ja kasvatukseen. (Huttunen 2001, 163.)

Huttusen mukaan vahvistuvan isyyden kehityssuuntaus ei ollut mieskulttuurin omaehtoinen tuote, vaan se on ollut seurausta naiskulttuurissa tapahtuneista muutoksista, jolloin alettiin kyseenalaistamaan kotiäitikulttuuria ja ansiotyössä käyvien naisten kahden työn taakkaa. Vahvistuvan isyyden suuntauksen ajattelutapa onkin saanut tukea nais- ja tasa-arvoliiikkeiltä. Nykyisin keskustelu vahvistuvasta isyydestä on laajentunut työn ja perheen yhteensovittamisen teemoihin. (Huttunen 2001, 163-164.)

Vahvistuva isyys, kuten myös oheneva isyys, ei ole yhtenäinen suuntaus, vaan siinä on nähtävissä erilaisia painotuksia. Suuntauksen alkuvaiheessa isien osallistuvuus ei vielä ollut niin merkittävää, että sitä olisi voinut kutsua varsinaisesti osallistuvaksi isyydeksi, vaan enemmänkin isän roolina oli avustaa äitiä. Avustava isyys alkoi nousta perinteisen isyyden rinnalle 1970-luvulla kaupungistumisen myötä. Kun perheet muuttivat maalta kaupunkiin, hävisivät kerrostaloasumisen myötä niin sanotut miehen työt. Naiset myös osallistuivat aiempaa enemmän ansiotyöhön, joten isien täytyi tuurata aika ajoin äitiä ruuanlaitossa ja lastenhoidossa. Näin perinteisen isän rooli alkoi heiketä olosuhteiden pakosta. (Huttunen 2001, 164-165.)

Huttunen toteaa, että avustavan isän mallissa ei kuitenkaan vielä ollut syvempää ajatusta isyyden muuttumisesta. Äidin ja isän perinteisiin rooleihin ei kajottu syvemältä eikä mallissa puututtu vallitsevaan äitiysajatteluun. Avustava isyys pikemminkin vahvisti äidin asemaa ydinperheessä. Isällä ei ollut itsenäistä roolia suhteessa kotitöihin ja lasten hoitamiseen, vaan hän oli äidin määräysvallan alla ja riippuvainen äidin ohjeista. Näin ollen isä ei välttämättä kasvanut omaaloitteisuuteen ja vastuullisuuteen kodinhoidon ja lasten hoidon suhteen, vaan äiti yksin toimi suunnitelmallisena ja vastuullisena vanhempana. (Huttunen 2001, 165.) Nykyisin niin sanotusta uudesta isyydestä käytetään yleisesti nimitystä osallistuva isyys. Isyysaiheisissa tutkimuksissa on

kuitenkin määritelty uutta isyyttä myös jaetun vanhemmuuden (esim. Vuori 2002) ja sitoutuneen isyyden (esim. Mykkänen & Eerola 2013) käsittein.

Osallistuvan isyyden malli on paranneltu jatke avustavasta isyydestä. Sen on nähty jatkuvasti yleistyneen 1980-luvulta asti. Nykyisin pidetään lähes itsestään selvänä, että tuoreet isät osallistuvat laaja-alaisesti lasten hoitamiseen ja kasvattamiseen sekä kotitöiden tekoon. Ylipäättään isyyteen sitoutuminen näkyy kokonaisvaltaisena vastuunottamisena monenlaisissa lapsen liittyvissä asioissa. Osallistuvassa ja sitoutuneessa isyydessä olennaista on monipuolinen vuorovaikutus lapsen kanssa, lapsen saatavilla oleminen ja vastuunotto lasta koskevista asioista ja lapsen huolehtimisesta. Osallistuva isä ei ole lapsenvahti eikä äidin tuuraaja, vaan isyys on kokoaikaista, jatkuvasti mielessä pysyvää, vaikka lapsen kanssa ei juuri sillä hetkellä olisikaan. (Huttunen 2001, 168-170.)

Tätä isyydessä tapahtunutta kehitystä osallistuvampaan suuntaan on myös problematisoitu. Käsitteellistettäessä isyyttä pelkästään perinteisen ja uuden isyyden käsitteillä, saattaa jäädä näkemättä niin menneiden kuin nykyisten isyyksien kirjo. Perinteiset isänä olemisen mallit eivät välttämättä ole olleet niin yksioikoisia kuin muutokseen kiinnittynyt puhe antaa ymmärtää. Päinvastoin, sotasukupolvien miesten kirjoituksissa on kuvattu isiä, jotka ovat olleet läsnäolevia ja läheisiä lastensa kanssa. Toisaalta uusien, osallistuvien isien kohdalla osallistuminen saa erilaisia merkityksiä kunkin isän kohdalla. (Kolehmainen & Aalto 2004, 15; Aalto 2014, 175.) Lisäksi tarkasteltaessa isyyttä pelkästään muutuskertomuksena, häivytetään samalla muita isyyteen vaikuttavia kategorioita ja tehdään mahdottomaksi tunnistaa niin nykyisten kuin menneisyyden isyyksien välisiä eroja ja monimuotoisuutta (Aalto 2012, 94-95). Isyyttä tutkiessa tulisikin Aallon mukaan tarkastella ja analysoida myös isien välisiä eroja, kuten sosiaaliluokkaan, koulutustaustaan, etnisyyteen ja asuinalueisiin liittyviä eroja (Aalto 2010, 31).

Itse ajattelen, että isyyden muutos ja perinteisen ja uuden isyyden käsitteet toimivat kuitenkin hyvin teoreettisina käsitteinä ja työkaluina, joiden avulla isyyttä ja isyydessä tapahtuneita mahdollisia muutoksia voidaan eritellä. On kuitenkin hyvä huomioida se, että isyyden muutos ei ole ollut niin mustavalkoinen, kaikki nykyisät eivät ole uuden isyyden kaltaisia eivätkä kaikki menneen ajan isät ole olleet etäisiä kurinpitäjiä. Perinteisiä elättäjäisiä on edelleen ja toisaalta eriasteisesti osallistuvia isiä on ollut niin ennen kuin nykyään. Itse tulkitsen isyyden muutoksen lähtökohdiltaan kulttuuristen puhetapojen muutoksena. Yksilökohtaista isyyttä on voitu toteuttaa eri aikakausina hyvinkin eri tavoin, mutta vallalla olevat sosiaaliset ja kulttuuriset puhetavat tietyinä aikakautena ovat määritelleet isänä olemisen ihanteet vaikuttaen näin siihen, miten isyyttä on esitetty.

3.3 Jaettu vanhemmuus ja hoivaava isä

Jaetussa vanhemmuudessa ei toteuteta äidin ja isän perinteisiä rooleja, vaan pikemmin pyritään siihen, että äidin ja isän (perinteinen) roolijako on häivytetty. Ei siis ole erikseen naisten ja miesten töitä, vaan isä osallistuu kotitöihin ja lasten hoitoon yhtäläisesti puolisonsa kanssa. Jaetun vanhemmuuden taustalla toimii käsitys siitä, että lastenhoito ei ole biologisesti ohjautunutta naisten luontaista toimintaa (vrt. äidin vaisto), vaan se on hoitotyötä, joka on opeteltavissa oleva asia sukupuoleen katsomatta. Siten myös isällä on mahdollisuus oppia tyydyttämään lastensa tarpeet. Samalla jaettu vanhemmuus kyseenalaistaa käsityksen, jonka mukaan vauva voisi kiinnittyä vain yhteen vanhempaan kerrallaan. Jaettuun vanhemmuuteen perustuvaa isyyttä Huttunen nimittää hoivaavaksi isyydeksi. (Huttunen 2001, 171-172.)

Huttunen (2001, 174-176) on tiivistänyt jaetun vanhemmuuden ja hoivaavan isyyden kannalta olennaisia näkökohtia ja periaatteita, jotka ovat alla osin mukailtuna.

1. Kumpikin sitoutuu alusta asti vanhemmuuteensa kutakuinkin samalla intensiteetillä ja panoksella.
2. Kumpikin on valmis ja kykenevä (lähes) kaikkiin kodin ja lasten hoidossa eteen tuleviin töihin.
3. Kumpikin pyrkii aktiivisesti tasapainoon työn ja perheen välillä.
4. Kumpikin on lapselle sekä hoivan että hellyyden antaja että auktoriteetti ja yhdessä sovittujen rajojen pitäjä.
5. Kumpikin on valmis ja kykenevä keskustelemaan ja neuvottelemaan jatkuvasti eteen tulevista tilanteista.
6. Kumpikin pyrkii kunnioittamaan toisen tietoa ja kokemuksia.
7. Kumpikin pyrkii ratkaisemaan erimielisyydet rakentavasti ja on valmis joustamaan.

Hoivaavan isyyden ja jaetun vanhemmuuden puolestapuhujat ovat painottaneet näkemyksiä siitä, että osallistuvalla ja hoivaavalla isyydellä on positiivisia vaikutuksia lasten kehitykselle. Toisaalta jaetun vanhemmuuden ideologialle on tilausta myös yhteiskunnalliselta kannalta. Naisten yhteiskunnallisen aseman vahvistumisen myötä myös perinteinen äitiys on muuttunut olennaisesti. Naiset eivät enää

tyydy uhrautumaan lastensa vuoksi vaan haluavat myös osallistua työelämään, edetä urallaan ja toimia yhteiskunnallisesti. Tämä lisää paineita isyyden muutokselle. (Huttunen 2001, 182-192.)

Toisekseen avo- ja avioerot ovat yksi syy siihen, miksi jaettua vanhemmuutta on alettu painottamaan. Aikoinaan avioeron sattuessa, perinteisillä isillä ovat suhteet lapsiinsa saattaneet jäädä hyvin etäisiksi ja ne ovat jopa voineet katketa kokonaan. Isien ollessa osallistuvia, he pystyvät paremmin pitämään yllä laadukkaita suhteita lapsiinsa myös eron jälkeen. (Huttunen 2001, 191.) Jaetun vanhemmuuden ytimessä on isän vastuullisuus suhteessa lapsiinsa.

Jaetun vanhemmuuden diskurssia on kuitenkin tarkasteltu myös kriittisesti. Juha Jämsä on todennut, että vaikka jaetun vanhemmuuden diskurssi on laajentanut puhetapoja vanhemmuudesta äidinhoivasta isänhoivaan päin, se on tapahtunut ainoastaan heteroseksuaalisen perhemuodon osalta. Vanhemmuuden uusjako on tapahtunut näin ollen vain kahden vanhemman, äidin ja isän välillä. Jaetun vanhemmuuden puhe ei siis ole yltänyt kahden miehen tai kahden naisen tai useamman kuin kahden vanhemman muodostaman perhemuodon ylitse. (Jämsä 2004, 237.)

Jaana Vuori (2002) on taas todennut tutkiessaan asiantuntijatekstejä vanhemmuuspuheen osalta, että jaetun vanhemmuuden diskurssiin sisältyy usein implisiittisesti puhetta äitierityisyydestä. Siten ainakin asiantuntijakirjoituksissa jaetun vanhemmuuden diskurssi saattaa sisältää puheenparsia äidinhoivan diskurssista. Toisaalta jaetun vanhemmuuden diskursseissa saatetaan tuoda esiin sukupuoli-erityistä miesvanhemmuutta tai piilottaa isien ja äitien välistä sukupuoli-eroa (Aalto, 2012, 31). Jaetun vanhemmuuden sukupuolineutraalipuhe vanhemmuudesta tai perheestä voikin osoittautua näennäiseksi viitaten usein äitiin (Aalto 2012, 247; Vuori 2002, 147-148).

3.4 Sitoutunut isyys

Vastuullisuutta isyydessä on tutkittu sitoutuneen isän käsitteen kautta. Suomessa ei tosin ole vielä tehty paljoa tutkimusta sitoutuneesta isyydestä. Mykkänen ja Eerola (2013) ovat tutkineet sitoutunutta isyyttä esikoisisien osalta ja he ovat *Kasvatus-lehdessä* julkaistussa artikkelissaan pyrkineet määrittelemään, mitä sitoutunut isyys tarkoittaa. Tutkijat tarkoittavat sitoutuneella isyydellä sitä, ”missä määrin mies omistautuu isyydelleen” eli kuinka mies panostaa vanhemmuuteensa, elää mukana lapsen arjessa ja millainen emotionaalinen suhde isällä on lapseen (Mykkänen & Eerola 2013, 18).

Lambin (1976; 1986) alkuperäisen näkemyksen mukaan miehen sitoutumista vanhemmuuteensa kuvaa kolme keskeistä tekijää, joita ovat kiintymys ja vuorovaikutus, saatavuus ja vastuullisuus. Kiintymys ja vuorovaikutus pitävät sisällään isän konkreettisen osallistumisen hoiva- ja hoitotyöhön, esimerkiksi lapsen syöttäminen, vaipan vaihdon ja lapsen kanssa leikkimisen. Isyyteen sitoutuminen merkitsee myös lapsen saatavilla olemista, jolloin isä voi puuhailta tai olla omissa oloissaan kotona, mutta on kuitenkin lapsen saatavilla. Vastuullisuudella voidaan kuvata sitä laajuutta, jolla isä kantaa vastuuta lapsen hoidosta. Isä kantaa huolta lapsesta ja hänellä on päivittäisiä toistuvia tekoja ja velvoitteita lasta kohtaan. (Mykkänen & Eerola 2013, 18.)

Lambin näkemys isyyteen sitoutumisesta on myös saanut Mykkäsen ja Eerolan mukaan kritiikkiä osakseen. Näkemystä pidetään liian kapea-alaisena eikä siinä tunnisteta erilaisia isyyteen sitoutumisen muotoja. Sitoutumisessa olisi hyvä huomioida Palcovitzin (1997) mukaan isien erilaiset tavat osallistua, osallistumisen aste sekä muut osallistumiseen vaikuttavat tekijät, kuten isän ammatti ja taloustilanne. Pleck (2010) taas on ehdottanut, että pikemminkin tulisi tarkastella isän ja lapsen positiivissävytteisen vuorovaikutuksen merkitystä, suhteen lämpimyyttä ja isän kykyä vastata lapsen tarpeisiin kuin pelkkää yhdessä vietettyä aikaa tai mekaanista hoivaa. (Mykkänen & Eerola 2013, 18-19.)

Sitoutuneella isyydellä on todettu olevan monenlaisia ja laaja-alaisia hyötyjä ja positiivisia seurauksia koskien isiä, lapsia, puolisoa ja parisuhdetta sekä yhteiskunnallisesti. Isyyteen sitoutuminen tukee muun muassa miehen hyvinvointia. Lapsen kehitykselle isän sitoutumisella on merkitystä muun muassa lisäten lasten sosiaalisia, emotionaalisia ja kognitiivisia kykyjä ja vahvistaen lapsen koulumenestystä. Parisuhteen osalta isyyteen sitoutumisella on vastavuoroista merkitystä. Isyyteen sitoutuminen vaikuttaa myönteisesti lapsen ja äidin väliseen vuorovaikutukseen, ja toisaalta äidin suhtautuminen positiivisesti miehen isyyteen vahvistaa isyyteen sitoutumista. Yhteiskunnallisesti isyyteen sitoutuminen lisää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työelämässä, jos myös isät osallistuvat perhevapaiden pitämiseen. Vaikka isyyteen sitoutumisen seuraukset ovat pääosin myönteisiä, voi se kuitenkin lisätä miehen elämään myös haasteita ja jännitteitä. Isien osallistuminen voi aiheuttaa ristiriitoja ja roolihämmennystä puolisoitten välille ja toisaalta myös vähentää vanhempien keskinäistä aikaa. (Mykkänen & Eerola 2013, 19-20.)

Mykkäsen ja Eerolan tutkimuksessa isien sitoutuminen perustui kolmenlaiseen vastuunkantamisen muotoon, joita olivat vuorovaikutus- ja kiintymyssuhde lapseen, kasvatusvastuu ja taloudellinen vastuu. Tutkimuksen mukaan isyyteen sitoutumiseen vaikuttivat enemmän miehen oma vahva halu ja saatavilla olevan tuen laatu ja määrä kuin esimerkiksi ikä tai elämäntilanne. Tutkimuksessa myös

sitoutuminen ja vastuu näyttäytyivät toisilleen rinnakkaisesti siten, että vastuunkantaminen toimi isyyteen sitoutumisen pohjana, jolle hyvä isyys rakentui. (Mykkänen & Eerola 2013, 26.)

Kuitenkin myös sitoutunutta isyyttä on tarkasteltu kriittisesti. Coltranen mukaan sitoutunut isyys, aivan kuten koko uuden isyyden diskurssi, on seurausta taloudellisista ja kulttuurisista muutoksista yhteiskunnan modernisoituessa. Tämän kehityksen myötä on alettu korostamaan lasten ja vanhempien välistä tunneyhteyttä, jota Coltrane pitää kuitenkin romantisoituna käsityksenä. Lapsen ja isän välisen tunneyhteyden korostaminen perustuu oletukselle siitä, että lasten kanssa oleminen ikään kuin ”täyttää” isyyden. Lisäksi Coltrane korostaa, että sitoutunut isyys on mahdollista vain keski- ja ylemmän luokan isille. Näin sitoutuneesta isyydestä on tullut etuoikeus valikoituneelle isien joukolle. Coltranen mukaan sitoutunut isyys perustuu pitkälti myös perinteisen isyyden ja maskuliinisuuden ihanteelle. Ollakseen sitoutunut, isän täytyy ensin tuntea olevansa taloudellisesti hyvä elättäjä. (Coltrane 1996, 123-125.)

Coltranen huomiot uuteen isyyteen liittyvästä epätasa-arvoisuudesta ovat mielestäni tärkeitä. Hyvin usein suomalaisessa isyytutkimuksessa uuteen isyyteen liittyvää edistysuskkoa ei ole tarkasteltu kyseenalaistaen (Kolehmainen & Aalto 2004, 12) ja toisaalta isyyttä usein tutkitaan ja siitä keskustellaan yksikkömuodossa, joka yleistää isyyttä liikaa ja peittää isyyksien välisiä eroja (Aalto 2012, 31).

4 Diskurssianalyysi

Tässä tutkimuksessa käytän tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysiä. Sitä on käytetty useissa isyysaiheisissa opinnäytteissä ja tutkimuksissa, joissa aineistona ovat olleet tekstit (mm. Vuori 2002, Parrukoski 2012, Lehtinen 2011, Mäki 2007, Sunderland 2000; 2006). Diskurssianalyysin avulla tekstiä ja kuvia voidaan analysoida ja tulkita siitä näkökulmasta, miten ne rakentavat sosiaalista todellisuutta. Pietikäisen ja Mäntynen (2014, 13) mukaan diskurssitutkimuksen tehtävänä ”on tarkastella sitä, miten erilaisia todellisuuksia ja tapahtumia merkityksellistetään, millä ehdoilla niitä voidaan merkityksellistää ja millaisia seurauksia tällä toiminnalla on”. Aikakauslehtien osalta diskurssianalyysin avulla voidaan päästä käsiksi ensinnäkin siihen kuinka ne rakentavat ja uusintavat sosiaalista todellisuutta luoden erilaisia merkityksiä ilmiöistä ja toisekseen millaisia seurauksia näillä merkitysten luomisella on.

Kielen(käytön) tarkasteleminen sosiaalisena toimintana perustuu sosiaaliseen konstruktivismiin, joka on teoreettinen viitekehys sellaiselle tutkimukselle, jossa tarkastellaan sosiaalisen todellisuuden ja merkitysten rakentumista. Sosiaalisen konstruktivismin vahvistumista tieteessä ja tutkimuksessa on nimitetty kielelliseksi käänteeksi, jonka puitteissa laadulliset, kieleen ja muihin merkkijärjestelmiin, perustuvat tutkimusotteet saivat tilaa kvantitatiivisten ja kokeellisten tutkimusotteiden väistyessä. (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 12.)

Terminä diskurssianalyysi voi olla hieman harhaanjohtava, koska sen voi tulkita viittaavan vain yhdenlaiseen analyysi- ja tutkimusmenetelmään. Diskurssianalyysi ei kuitenkaan ole selkeärajaan ja yksittäinen tutkimusmenetelmä vaan pikemminkin väljä teoreettinen viitekehys (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 17), jonka sisällä diskurssianalyysi voidaan jakaa erilaisiin lähestymistapoihin. Tavallisesti diskurssianalyysi jaetaan kahteen paradigmaan, strukturaaliseen ja funktionaaliseen. Strukturaaliseen paradigmaan perustuvat lähestymistavat tarkastelevat kielen rakennetta ja funktionaalisuuteen perustuvat lähestymistavat taas kielen tehtäviä. (Esim. Schiffrin 1994).

Tarkasteltaessa kieltä rakenteena, kiinnitetään huomiota muun muassa lauserakenteiden muotoutumiseen. Kun kieltä tarkastellaan funktioiden kautta, kiinnitetään huomiota taas siihen, mitä

kielellä tehdään. Kielen tehtävien tarkastelu perustuu ajatukseen siitä, että kieli on sosiaalinen ja diskursiivinen järjestelmä. Näkökulman mukaan kieli järjestyy kielioppisääntöjen ohella myös sosiaalisten normien, arvojen ja sääntöjen mukaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 13.)

Diskurssianalyysin erilaiset lähestymistavat muodostavatkin toisistaan erilaiset teoreettiset ja metodologiset lähtökohdat ja vaikuttavat näin ollen myös tutkimukseen liittyviin oletuksiin, käsitteisiin ja metodeihin. Lisäksi eri lähestymistavat sisältävät ajatuksia ja uskomuksia siitä kuinka ja millaisilla menetelmillä aineistoa kerätään ja analysoidaan. (Schiffrin 1994.) Diskurssianalyysin sijasta voidaan puhua myös diskurssintutkimuksesta (ks. Pietikäinen & Mäntynen 2014; Van Dijk 1997). Käytän tässä tutkimuksessa kumpaakin käsitettä, lähinnä sen mukaan, kumpaan käsitteeseen lähdeteksteissä on viitattu.

Norman Fairclough on yksi kriittistä diskurssianalyttistä lähestymistapaa kehittäneistä tutkijoista. Kriittisessä diskurssianalyysissä otetaan huomioon se, että sosiaaliset käytännöt ja kielenkäyttötavat ovat sidoksissa sellaisiin syy- ja seuraussuhteisiin, joita ei välttämättä normaalioloissa huomata. Kielenkäyttö ymmärretään siten sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti käytännöksi ja näin ollen yhdeksi toiminnan muodoksi, joka on dialektisessa vuorovaikutuksessa erilaisten yhteiskunnallisten alueiden kanssa. Dialektisella vuorovaikutuksella Fairclough tarkoittaa sitä, että kieli on sekä muovautunut yhteiskunnallisesti, että se on myös yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Kriittisessä diskurssianalyysissä tarkastellaankin kieltä niin yhteiskunnallisena tuotoksena kuin yhteiskunnallisena vaikuttajana sekä näiden aspektien välistä jännitettä. (Fairclough 1997, 75-76.)

4.1 Kieli sosiaalisena toimintana

Diskurssianalyysin peruskäsitys on se, että todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja että kielellä on tässä prosessissa merkittävä rooli. Diskurssianalyttisen tutkimuksen tarkoituksena onkin tarkastella sitä, kuinka merkityksiä tuotetaan eli miten maailmaa merkityksellistetään, kielellisesti: Miten ja millä ehdoilla todellisuutta merkityksellistetään ja millaisia seurauksia toiminnalla on. Tarkasteltaessa kieltä osana sosiaalista toimintaa, analyysin kohteena on ensinnäkin se, mitä ja miten asioita kielellä tehdään ja toisekseen se, miten kielellinen toiminta kiinnittyy myös tilanteeseen eli tiettyyn aikaan ja paikkaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 12-13; 18.) Kielellinen merkityksiä rakentava toiminta on aina myös seurauksia tuottavaa (Suoninen 2006, 18).

Kun kieli ajatellaan sosiaalisesti toiminnaksi, myös kielenkäyttäjistä tulee sosiaalisia toimijoita, jotka kuvaavat kielen avulla niin itseään kuin muita sekä sosiaalista todellisuuttaan. Kielenkäyttäjillä on

käytössään erilaisia kielellisiä ja semioottisia resursseja, joista voidaan valita tilanteen ja omien taitojen mukaan. Näin ollen kullakin kielenkäyttäjällä on oma, ainutlaatuinen repertuaari, josta käsin kielellisiä valintoja tehdään. Kielellisiä valintoja rajaavat kuitenkin muun muassa konteksti ja siihen liittyvät diskursiiviset ja vuorovaikutukselliset käytänteet ja säännöt sekä kielenkäyttäjän omat taidot ja kielelliset mieltymykset. Kielellisiä valintoja tehdään ja kielellinen järjestyminen tapahtuu kielenkäytön mikrotason (esim. sanasto) lisäksi myös diskursiivisten (esim. diskurssit, narratiivit) ja sosiaalisten (esim. representaatiot, identiteetit, valtakysymykset) merkitysjärjestelmien tasoilla. Nämä erilaiset kielelliset ja diskursiiviset valinnat merkitsevät kielenkäyttäjän kannalta sitä, että samoja asioita ja ilmiöitä voidaan kuvata käyttämällä resursseja eri tavoin. (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 15-16.)

Tässä tutkimuksessa kieltä ja tekstiä tarkastellaan funktionaalisen lähestymistavan kautta. Funktionaalisen kielikäsitteen mukaan kieli on osa sosiaalista ja kulttuurista elämää. Kielen merkitykset ovat niin persoonallisia, sosiaalisia kuin kulttuurisia funktioita, eli ne ovat tilannesidonnaisia ja syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Keskityttäessä kielen funktioihin, tutkimuksen tarkoituksena on nimetä ja analysoida sitä, mitä kielenkäyttäjät kielellä tekevät sekä tulkita sosiaalisia, kulttuurisia ja persoonallisia merkityksiä, eli kielen tilanteisuutta. (Schiffrin 1994, 347, 360; Pietikäinen & Mäntynen 2014, 14.)

Funktionaalinen kielikäsite pohjautuu niin hymesilaiseen perinteeseen kuin hallidaylaiseen näkemykseen, jossa kielenkäytön ajatellaan olevan funktionaalista kolmella tavalla: Kieli voidaan hahmottaa niin viestinnän välineenä, maailman kuvaajana kuin sosiaalisten suhteiden ja identiteettien luojana. Näin ollen kielellä on tekstuaalinen, representationaalinen ja vuorovaikutuksellinen funktio. Lause, lausahdus tai teksti toimivat kaikilla näillä tasoilla yhtäaikaaisesti. (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 15.) Faircloughin (1997, 29) mukaan kielen tarkasteleminen monifunktionaisesta näkökulmasta voidaan yhdistää yhteiskunnallisen analyysin perusasioiden tarkastelemiseen, kuten kysymyksiin tiedosta, uskomuksista ja ideologiasta (representaatiot) sekä sosiaalisista suhteista, vallasta ja identiteetistä (vuorovaikutus).

4.2 Diskurssi ja diskurssit

Diskurssin käsite ei ole määriteltävissä yksiselitteisesti ja tyhjentävästi. Sillä voidaan tarkoittaa erilaisia asioita eri tilanteissa. Diskurssin käsitettä voidaan esimerkiksi käyttää suhteessa johonkin tekstilajiin (esim. rikosuutisdiskurssi) tai viittamaan tiettyyn aihepiiriin tai teemaan (esim. kotiäitidiskurssi) (Vuori 2002, 83). Tämän vuoksi kussakin tutkimuksessa on diskurssintutkijan

määriteltävä itse, mitä diskurssilla tarkoitetaan kyseisessä tutkimuksessa ja millä tavalla sitä sovelletaan.

Diskurssin käsitteelle voidaan antaa erilaisia määritelmiä riippuen kontekstista. Suoninen (2006, 21) määrittelee diskurssin tarkoittavan ”eheää merkityssuhteiden kokonaisuutta tai merkitysulottuvuutta, joka rakentaa todellisuutta tietyllä tavalla”. Toisaalta diskurssin käsitettä voidaan hahmottaa yksiköllisen ”diskurssi” ja moniköllisen ”diskurssit” käsitteiden kautta. Pietikäisen ja Mäntylän (2014, 24) mukaan diskurssilla tarkoitetaan ”lausetta suurempia kielenkäytön kokonaisuuksia kontekstissaan”. Näin ollen diskurssi yksikkönä viittaa laajaan, koko tutkimusaluetta ja sen lähtökohtia kuvaavaan käsitteeseen. Viitattaessa diskurssiin moniköllisenä eli diskurssit-käsitteellä Pietikäinen ja Mäntylä (mt. 51) tarkoittavat sillä ”teoreettis-analyttisiä käsitteitä, joiden avulla voidaan tarkastella merkitysten rakentumista”. Diskurssilla on siten spesifimpi merkitys ja ne ikään kuin toimivat laajan ja teoreettisemmän diskurssin alla (mt. 50-51). Diskurssille läheisiä tai vaihtoehtoisia käsitteitä ovat muun muassa merkityssystemi, tulkintarepertuaari ja selonteot.

Fairclough taas erottaa diskurssi-käsitteestä kaksi merkitystä, joista diskurssin ymmärtäminen sosiaalisena toimintana ja vuorovaikutuksena on hänen mukaansa erityisesti kielitieteessä vallitseva näkemys. Toista merkitystä, jossa diskurssi ymmärretään todellisuuden sosiaalisena konstruktiona eli yhtenä tiedon muotona, käytetään jälkistrukturalistisessa yhteiskuntateoriassa, kuten Foucault'n tuotannossa. Fairclough itse kuitenkin liittää nämä merkitykset yhteen, käyttäen diskurssin käsitettä molemmissa merkityksissä. (Fairclough 1997, 31.)

Tässä tutkimuksessa tarkoitan diskurssiin viitatessani, Pietikäisen ja Mäntylän (2014) määritelmän mukaisesti, teoreettis-analyttisiä käsitteitä. Tutkimuksessa tarkastelen millaisia isyysdiskursseja, eli isyyttä kuvaavia merkityssystemejä, isien puheessa on tunnistettavissa. Toisaalta ymmärrän nämä tunnistetut diskurssit sosiaalisina konstruktiona ja tarkastelen niitä myös suhteessa siihen miten ne uusintavat ja mahdollisesti uudistavat isyyteen liittyviä merkityksiä, miten ne asettuvat toisiinsa nähden sekä miten niissä järjestetään sosiaalisia suhteita (isän, äidin ja lasten väliset suhteet).

Tutkimuksessa konstruoimani isyysdiskurssit rakentavat siis tietynlaista sosiaalista todellisuutta. Onkin hyvä huomata, että diskurssit eivät ole objektiivisia faktoja, vaan ne on konstruoitu ja tulkittu. Diskurssit tuottavat sitä, mitä voidaan sanoa, ja toisaalta myös sen, mistä ei puhuta. Varsinkin vahvat diskurssit vaikuttavat ihmisten elämismaailmassa niin paljon, että niitä pidetään usein totuuksina tai normaaleina asioiden tiloina, vaikka ne ovatkin opittuja kielenkäytön tapoja. (Vuori 2002, 81).

4.3 Konteksti ja intertekstuaalisuus

Tutkittaessa kieltä sosiaalisena toimintana myös konteksti on keskeinen teoretisoinnin ja analysoinnin kohde ja väline. Kielellisesti rakennetut merkitykset syntyvät aina tietynlaisessa kontekstissa, ja näin ollen myös tutkimuksen konteksti on aina tutkittava ja rajattava. Tutkijan tehtävänä on pohtia, kuten diskurssi-käsitteen kohdalla, mitä kontekstilla tarkoitetaan ja miten se määritellään ko. tutkimuksessa. (Pietikäinen ja Mäntylä 2014, 29.)

Konteksti on monikerroksinen ja laaja-alainen käsite. Sillä voidaan viitata kielen rakenteeseen ja lausetasoon, sosiaaliseen tilanteeseen tai suurempiin yhteiskunnallisiin ja sosiokulttuurisiin toimintaympäristöihin. Kontekstilla tarkoitetaan kaikkia niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat merkityksien muodostumiseen sekä mahdollistavat ja rajaavat niiden käyttämistä ja tulkittamista. Erilaisia konteksteja ovat muun muassa tilannekonteksti, diskursiiviset käytänteet ja sosiokulttuurinen konteksti. Myös muunlaisia konteksteja voidaan tutkimuksessa määrittää. (Pietikäinen ja Mäntylä 2014, 30-36.)

Tilannekonteksti ymmärretään yleensä kielenkäytön mikrotasoksi, ja sillä viitataan kielenkäytön välittömään sosiaaliseen tilanteeseen. (Pietikäinen ja Mäntylä 2014, 30-36.) Tilannekontekstissa vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa osallistujien toimijuudet, heidän sosiaaliset roolit sekä kielenkäyttötilanteen aika ja paikka. Kielenkäyttötilanteen osallistujiin liittyvistä ominaisuuksista tilannekontekstin kannalta epärelevantteja ovat esimerkiksi silmien väri tai pituus kun taas merkittäviä voivat olla muun muassa sukupuoli, ikä, etninen tausta ja sosiaalinen asema niiden vaikuttaessa tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan eli sosiaalisen todellisuuden merkityksellistämisen tapoihin. (Van Dijk 1997, 11.)

Diskursiiviset käytänteet muodostavat välitason kontekstin. Diskursiiviset käytänteet ovat kiteytyneitä diskursiivisen toiminnan tapoja, joita voidaan pitää tilannekontekstin ja yhteiskunnallisen kontekstin risteyminä. Niissä yhdistyy yksittäinen tilanne osaksi laajempaa kontekstia. Sosiokulttuurisella kontekstilla viitataan taas kielenkäytön makrotasoon. Sosiokulttuurinen konteksti käsittää niin sosiaalisen, kulttuurisen kuin yhteiskunnallisen toimintaympäristön. Makrotason analyysissä tarvitaan yhteiskuntatieteellisiä näkemyksiä ja teorioita tutkittavasta ilmiöstä. (Pietikäinen ja Mäntylä 2014, 35-36.)

Diskurssintutkimuksessa yhdistyy näiden eri tasojen tarkastelu. Mikrotason diskurssi on aina tuotettu ja ymmärretty tietyssä sosiokulttuurisessa kontekstissa. Näin ollen merkitys on kontekstisidonnainen.

Konteksti ei kuitenkaan ole objektiivinen sosiaalisten faktojen kokoelma, vaan myös se on tulkittu ja konstruoitu. Kontekstit eivät myöskään ole staattisia ja selvärajaisia toisensa poissulkevia tasoja, vaan pikemminkin ne limittyvät ja ovat toisiinsa kietoutuneita. Näin ollen konteksti on dynaaminen ja muuttuva. (Pietikäinen ja Mäntylä 2014, 29, 32; Van Dijk 1997, 16.)

Intertekstuaalisuus perustuu ajatukselle siitä, että tekstit ovat monin tavoin sidoksissa toisiinsa. Tekstit ja puhe eivät synny tyhjiöön, vaan ne ovat täynnä vaikutteita ja viittauksia toisiin teksteihin. Intertekstuaalisuudella juuri kuvataankin kielenkäytön historiallisuutta ja sosiaalisuutta, sitä että käytetyillä ilmauksilla on historiansa ja se kulkee ilmauksien mukana. Tekstin tai puheen tuottajan ohella myös jokainen tekstin lukija on osallinen intertekstuaalisuudessa. Kielenkäyttö sosiaalisena toimintana onkin aina dialogista tehden kielenkäytöstä moniäänistä. Vaikka intertekstuaalisuus sitoo eri tekstit yhteen, eroavat tekstit kuitenkin kontekstiltään. Kun jokin sana, lausuma, ajatus, diskurssi jne. siirtyy intertekstuaalisesti kontekstista toiseen, se saa uusia merkityksiä. Koska intertekstuaalisesti konteksteja on loputtomasti, tutkija ei voi koskaan ottaa huomioon kaikkia konteksteja, vaan hänen on valittava, mitkä kontekstit ovat ko. analyysissä olennaisia. Tutkimuksen tekemistä voidaan pitää rekontekstualisointina, sillä tutkimuskohde viedään siinä uuteen yhteyteen. (Pietikäinen ja Mäntylä 2014, 116-123; Vuori 2002, 91-94, 98.)

5 Aineiston analyysi

5.1 Aineisto

Tarkastelen tutkimuksessani diskurssianalyttisesti kahta suomalaista perhelehteä. Tähän tutkimukseen olen valinnut levikemääriltään kaksi suurinta lehteä, Vauva ja Meidän perhe -lehdet. Kummatkin lehdet ovat Sanoma Magazines Finland Oy:n kustantamia ja ne ilmestyvät kaksitoista kertaa vuodessa. Vauva-lehdessä käsitellään pääasiassa vauvaikäisiin lapsiin sekä raskauteen ja synnyttämiseen liittyviä asioista. Kustantajan nettisivuilla lehden kuvaillaan tarjoavan uusimman tiedon odotuksesta, valmentavan synnytykseen ja opastavan vauvan hoidossa (Sanoma Media Finland Oy, 2014a). Lehden levikki on vuonna 2013 ollut 27 000, lukijamäärän ollessa 124 000 (Levikintarkastus Oy, 2014). Vauva-lehti on ollut suosituin perhelehti pitkään, mutta vuonna 2013 on Vauva-lehden levikillään ja lukijamäärällään ylittänyt vuonna 2007 lanseerattu Meidän Perhe-lehti. Se on suuntautunut taaperoista ylöspäin aina murrosikäisiin lapsiin saakka. Kustantajan sivuilla sen kuvaillaan olevan ”vanhemmuuteen, kasvatukseen ja rentoon perhe-elämään keskittyttävä lehti”, joka ”antaa apua ja tietoa lastenkasvattajille, auttaa vanhempia jaksamaan ja tarjoaa vertaistukea” (Sanoma Media Finland Oy, 2014b). Meidän Perhe-lehden levikki vuonna 2013 oli 44 676, lukijamäärän ollessa 136 000 (Levikintarkastus Oy, 2014).

Tutkimusaineisto on kerätty kummankin lehden osalta vuoden 2013 vuosikerrasta. Valikoin vuosikerran tutkimusaineistoksi, koska aineisto on siten tuore, ja kuvaa hyvin juuri tämän päivän isyyttä. Lopulliseksi aineistoksi rajasin kummastakin lehdestä sellaiset tekstit, joissa isät esiintyvät itsenäisesti ja aktiivisina eli he ovat joko kertojina tai itse kirjoittajina teksteissä. Analyysin kohteena on siten isien tuottama puhe isyydestä.

Alun perin valikoin aineistoon kaikki ne isyysaiheiset tekstit, joissa keskitytään pääasiassa isyyteen. Tällöin aineisto muodostui niin isien, äitien kuin vanhempien yhteisistä haastatteluista, asiantuntijoiden haastatteluista ja isien ja äitien pitämistä kolumneista sekä pienemmistä teksteistä liittyen isyyteen. Jo aika alussa tehdessäni ensimmäistä analyysilukua tälle aineistolle minulle selvisi, että pelkkien isyyteen keskittyvien tekstien perusteella lehtien antama isäkuva jäisi aika kapeaksi, joten päätin ottaa tutkimukseen mukaan myös sellaiset tekstit, joissa pääasiassa keskitytään äitiin,

mutta joissa tulee jollakin tavalla esiin myös isän rooli. Tämän valinnan myötä aineiston koko kasvoi reiluun sataan tekstiin ja sillä oli mielestäni mahdollisuus antaa kattavampi kuva isyydestä perhelehdissä.

Analyysiprosessin edetessä, analyysi alkoi kuitenkin paisumaan hallitsemattomaksi niin isolla aineistolla. Lisäksi tutkimukseen käyttämäni aika oli sen verran rajallista, ettei sen puitteissa ollut mahdollista paneutua aineistoon kovin syvällisesti, joten jouduin sittenkin rajaamaan aineistoani. Lopulliseksi aineistoksi päädyin valikoimaan vain sellaiset tekstit, joissa isät itsenäisesti kertovat isyydestään. Näin aineiston koko tuli hallittavaksi diskurssianalyysillä, tutkittavien tekstien määrän ollessa 43.

Lopullisen aineiston tekstit koostuivat niin isien haastatteluista, joista suurin osa oli varsin lyhyitä ja vain pari pitempää, isien itse kirjoittamista kolumneista ja muista teksteistä, joissa he kertoivat isyydestään sekä pienemmistä tekstijutuista, jotka toistuivat kaikissa lehdissä. Tällaisia olivat esimerkiksi Tästä me tykätään -palsta, jossa tunnetut isät ja äidit kertovat mitä he tykkäävät tehdä lastensa kanssa sekä Isän viesti -palsta, jossa kukin palstalla esiintyvä isä esittää isyyteen liittyvän kysymyksen ja seuraava palstalla esiintyvä isä vastaa tähän kysymykseen.

Analysoitavia tekstejä oli yhteensä 43 kappaletta. Isät siis esiintyvät näissä teksteissä aktiivisina kielellisinä toimijoina ja merkityksien rakentajina, siksi viitataan tutkimuksessa isien puheeseen, vaikka varsinaisena analyysin kohteena ei olekaan ollut konkreettinen puhe vaan tekstit. Isien puhe toteutuu aineistossa mediavälitteisenä. Lisäksi isät esiintyivät, paria poikkeusta lukuun ottamatta, tekstien yhteydessä olevissa kuvissa joko yksin tai lasten kanssa ilman äitejä. Isien itsensä esiin tuomat merkitykset isyydestä ovat kuitenkin perhelehdissä varsin marginaalissa. Perhelehtien sivuilla pääasiassa ovat äänessä äidit. Näin ollen isyyden diskursiivinen merkityksellistäminen tapahtuu lehtien teksteissä pääosin äitien (ja asiantuntijoiden) kautta. Isien ääni voi tulla esiin äidin rinnalla esimerkiksi vanhempien yhteishaastatteluissa, mutta useimmiten isät ovat teksteissä taka-alalla. Isän ääni voi olla useimmiten häivytetty jopa siten, että isä kyllä esiintyy tekstiin liittyvässä kuvassa yhdessä äidin ja lasten kanssa, mutta tekstissä isä ei esiinny.

5.2 Orientaatio analyysiin

Analyysissani tukeudun pääasiassa Jokisen, Juhilan ja Suonisen (1993) jäsenyyksiin diskurssianalyysistä. Käytän analyysin tukena lisäksi Sunderlandin (2000, 2006) ja Vuoren (2002) diskurssianalyttisissä tutkimuksissaan käyttämiä analyysin työkaluja. Tutkimuksessa analysoin sekä

kielen käytön vaihtelevuutta että valtasuhteita. Kielen käytön vaihtelevuuden osalta paneudun merkityssystemien (diskurssien) identifiointiin (ks. Suoninen 1993, 50-59). Valtasuhteiden analysoinnin osalta tarkastelen erityisesti diskurssien välisiä ja sisäisiä valtasuhteita ja sitä, miten tietyt diskurssit muotoutuvat hegemonisiksi (ks. Jokinen & Juhila 1993, 75-95).

Valta-analyysille ominaisia painotuksia on viidenlaisia. Voidaan olla kiinnostuneita diskurssien välisistä tai sisäisistä valtasuhteista tai analysoida sitä, miten tietyt diskurssit muotoutuvat hegemonisiksi, arvioida hegemonisten diskurssien käyttöön kytkeytyviä ideologisia seurauksia tai pohtia muutoksen, eli hegemonisten diskurssien kyseenalaistamisen, mahdollisuutta. Yleensä yksittäisessä tutkimuksessa ei ole mahdollista keskittyä kaikkiin kohtiin yhtä painokkaasti, joten tutkijan tehtäväksi jää ratkaista itse painotukset tapauskohtaisesti tutkimuskysymyksen, -asetelman ja -kohteen ohjaamina. (Jokinen & Juhila 1993, 75-76).

Hegemonialla viitataan diskurssianalyysin yhteydessä sosiaaliseen valtaan. Hegemonisella vallalla asioista pyritään tekemään luonnollisia ja normaaleja, ikään kuin asioista olisi yhteinen ymmärrys, konsensus. (Van Dijk 1997, 19.) Diskurssien hegemonisoitumisen yhteydessä tarkastellaan sitä, miten aineistosta tunnistettuja hegemonisia diskursseja tuotetaan ja uusinnetaan sosiaalisissa käytännöissä. Tavoitteena on analysoida niitä prosesseja, joissa itsestäänselvyydet rakentuvat. Hegemonisia merkityssystemejä tuotetaan ja uusinnetaan muun muassa yksinkertaistamisella, konsensukseen ja kulttuurisiin konventioihin vetoamalla sekä diskurssien yhteenkietomalla. Analyysin mahdollisuudet ovat kuitenkin periaatteessa rajattomat ja prosessit vaihtelevat eri aineistoissa. Siksi tutkijan on oltava avoin erilaisille analyysikysymyksille. (Jokinen & Juhila 1993, 75-96.)

5.3 Analyysiprosessi

Analyysiprosessi ei ollut aivan niin suoraviivainen kuin alun perin ajattelin sen olevan. Aineiston lopullisen koon muotoutuminen ei myöskään ollut helppo ja mutkaton prosessi. Tämä aineiston koon ja rajaamisen kanssa työskenteleminen oli minulle tutkijana kuitenkin yksi merkittävä oppimiskokemus diskurssianalyttisen tutkimuksen kannalta. Yleisesti ottaen diskurssianalyysissä ei voida tutkia määrällisesti kovin suuria aineistoja, koska analyysi itsessään on jo monitasoinen (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 169) ja analyysin tehtävänä on pikemminkin keskittyä aineistossa olevan tiedon variaatioon kuin sen tiivistämiseen, kuten taas sisällönanalyysissä on tapana. Pienemmällä aineistolla pääsin mielestäni tulkitsemaan syvällisemmin aineistoa ja olemaan aineiston

tarjoamalle variaatiolle sensitiivisempi, kun taas isommalla aineistolla analyysi olisi jäänyt pinnallisemmalle tasolle.

Aloitin varsinaisen analyysin lukemalla tarkemmin valikoimani tekstikappaleet läpi ja tein samalla tekstiin alleviivauksia. Alleviivasin sellaisia kohtia, joissa jollain tavoin puhuttiin isyydestä tai viitattiin isyyteen. Kirjoitin tekstikappaleiden oheen muistiinpanoja alleviivaamistani katkelmista. Lisäksi tein jo tässä vaiheessa karkeata analyysia siitä, millaisiin isyyttä määritteleviin merkityssystemien paloihin tekstikatkelmassa mahdollisesti viitattiin (esim. osallistuva isyys, jaettu vanhemmuus, perinteinen isyys). Analyysi tässä vaiheessa kohdistui siis tekstin eksplisiittisiin ilmauksiin, siihen mikä oli varsin ilmeistä tekstissä. Tämä ensimmäinen analyysiluentani toimi ikään kuin orientaationa ja tietynlaisena alkujäsennyksenä aineiston analyysille.

Samantyyppisen ratkaisun väitöskirjassaan on tehnyt muun muassa Jaana Vuori (2002) tutkiessaan diskurssianalyttisesti asiantuntijatekstejä vanhemmuudesta. Hän lähti jäsentämään ja analysoimaan tutkimuksessaan aineistoa jo edeltä nimeämillään jaetun vanhemmuuden ja äidinhoivan diskurssien avulla sen sijaan, että olisi ikään kuin ”löytänyt” ne aineistosta (Vuori 2002, 373). Tässä mielessä tutkimusotteeni ei täysin nojannut aineistolähtöisyyteen. Lähdin ikään kuin laajojen isyyttä erittelevien teoreettisten käsitysten pohjalta jäsentämään aineistoa, ja siirryin useiden analyysiluentojen jälkeen aina hienosyisempään ja tarkempaan aineiston analyysiin ja erittelyyn. Tässä prosessissa mahdollistui myös aineistolähtöisempi eli mikrotason analyysi, jonka pohjalta konstruoin lopulliset diskurssit.

Aineistolähtöisyyttä diskurssianalyysissä pidetään usein tutkimuksen lähtökohtana. Aineistolähtöisyydellä viitataan tässä sellaiseen analyttiseen lähestymistapaan, jossa aineistoa analysoidaan täysin aineiston ehdoilla ilman teoreettisia tai hypoteettisia ennako-oletuksia. Aineistolähtöinen analyysi voi olla perusteltua kielen rakennetta tutkivien lähestymistapojen alla silloin, kun operoidaan pelkästään kielen mikrotasolla, mutta tutkiessa kieltä sosiaalisena toimintana, voidaan mielestäni kysyä onko puhdas aineistolähtöisyys edes mahdollista. Kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan yhteen kietoutuneisuutta analysoidessa täytyy kuitenkin kielellinen mikrotaso ja sosiaalinen makrotaso solmia aina teoreettisten käsitteiden avulla yhteen (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 169). Nojaan näkemykseen, jonka mukaan tutkijan esitietoisuus ja ennako-olettamukset tutkittavasta aiheesta vaikuttavat aina jollakin tavalla tutkimustyössä, joko tiedostaen tai tiedostamatta. Lisäksi aineisto oli itselleni jo tuttu siinä mielessä, että olin aineiston tekstejä jo lukenut aikaisemmin lehtien tilaajana. Tämän vuoksi minulla oli jo olemassa joitakin ennakkokäsityksiä siitä, mitä aineistossa mahdollisesti on löydettävissä. Viittaukset jaettuun vanhemmuuteen olivat

esimerkiksi sellaisia, joita tiesin aineistossa esiintyvän paljonkin. En nähnyt järkeä siinä, että olisin niin sanotusti lähtenyt sulkeistamaan kulttuurisen esiymmärrykseni aineistoa kohtaan ennen analyysin aloittamista, mikäli se ylipäätään on mahdollista (ks. sulkeistaminen Jokinen & Juhila 2006, 57).

Tarkemmassa ja hienosyisemmässä aineiston analysoinnissa tarkastelin edelleen tekstien eksplisiittisiä ilmauksia isien toimintaan ja tekemisiin liittyen, esimerkiksi millaisia verbejä käytettiin kuvaamaan isän toimintaa, ja siihen, miten isyyttä ilmaistiin suhteessa äitiin ja lapsiin. Tämän analyysiluennan jälkeen yritin ”katsoa” aineiston implisiittisiä merkityksiä. Näiden analyysihuomioiden synteessä konstruoin lopulliset diskurssit. Analyysiprosessissa toteutui jatkuva tutkijan hermeneuttisen kehän syveneminen, mikä käytännössä tarkoitti sitä, että analyysiprosessissa oli vaikeasti eroteltavissa se, mistä analyysi alkoi ja mihin loppui, mikä onkin hyvin tyypillistä diskurssianalyttisessä tutkimusprosessissa (Pietikäinen & Mäntynen 2014, 168). Seuraavaksi käyn läpi tarkemmin teoriaan sitoen analyysini vaiheet.

5.3.1 Isyysdiskurssien identifiointi

Kun olin tutustunut aineistoon hieman tarkemmin, lähdin tunnistamaan ja nimeämään eli identifioimaan aineistosta erilaisia isyysdiskursseja. Suoninen (1993, 50) ehdottaa merkityssysteemien identifioinnin aloitettavaksi erojen ja yhtäläisyyksien etsimisellä aineistosta. Tutkimuksessani lähdin siis tässä vaiheessa tarkastelemaan lähemmin millaisia mahdollisia isyysdiskurssien paloja teksteissä oli tunnistettavissa.

Merkityssysteemien identifioimisessa on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota muutamiin seikkoihin aineistoa analysoidessa. Ensinnäkin merkityssysteemejä ei yleensä voida tunnistaa teksteissä selkeinä kokonaisuuksina, vaan ne esiintyvät aineistossa pieninä paloina. Näiden tunnistaminen tiettyjen merkityssysteemien osiksi on analyysissa jatkuvasti tarkentuva ja muuntuva prosessi. Myös tulkinnat erilaisten merkityssysteemien kirjosta ja käyttötavoista voivat muuntua analyysin kuluessa. (Suoninen 1993, 50.)

Käytännössä erilaisten diskurssien tunnistamisen analyysi oli monitasoinen ja prosessimainen. Kohdistin analyysini tekstien eksplisiittisiin ilmauksiin ja pyrin rakentamaan tekstistä tunnistamiani merkityssysteemien palasia isommiksi kokonaisuuksiksi keskittyen palojen yhtäläisyyksiin ja eroihin. Analysoinnin tukena toimivat isyyden teoriat ja useat diskurssianalyysiä käsittelevät

metodioppaat. Näin ollen en toteuttanut analyysiäni puhtaasti aineistolähtöisesti, kuten aiemmin analyysiprosessia selostaessani tuli jo ilmi.

Suonisen (mt. 51) mukaan merkityssystemien identifiointi ei kuitenkaan saisi perustua pelkästään tutkijan omassa päässä oleviin konstruktioihin, vaan diskurssintutkijan tulisi tukeutua tulkinnoissaan myös niihin eroihin ja ristiriitoihin, joihin analysoitavassa tekstissäkin suuntaudutaan. Tällöin tarkastelun kohteena on aineiston mikrotaso ja se, millä tavalla kielenkäyttäjät merkityksellistää ja kategorisoi sosiaalista todellisuutta. Vaikka itse tarkastelin aineistoa osin teoreettisten jäsenysten avulla, oli aineiston mikrotason ja tilannekontekstin tarkastelu merkittävä osa analysointia. Teoreettinen lähestymistapa toimikin analyysin alussa tietynlaisena jäsenyksenä tai silmälasina aineistoon, ja aineiston analyysiprosessin edetessä mahdollistui myös aineistolähtöisempi analyysi, mikä avasi ovia uudelle tulkinnoille. Analyysini voisi Jokisen ja Juhilan (2006) kehittämän diskurssianalyttisen tutkimuksen kartan perusteella sijoittaa tilanteisen ja kulttuurisen jatkumon analyysin puoleen väliin, jota kutsutaan intersituationaalisuudeksi. Aineistosta tunnistamani ja konstruoimani diskurssit sisältävät kulttuurissa ilmeneviä yleisiä merkityksellistämisen tapoja isyydestä, vaikka ne osittain rakentuvat myös uudella tavalla (Jokinen & Juhila 2006, 65).

Lisäksi merkityssystemien identifioinnissa tulisi huomioida se, että niiden tunnistaminen ei ole erillisten aiheiden erottamista toisistaan, vaan kyse on ennemminkin siitä, että erilaisilla merkityssystemeillä tehdään ymmärrettäviksi erilaisia aiheita, teemoja ja ilmiöitä (Suoninen 1993, 50). Aloittelevana diskurssintutkijana juuri tämä oli yksi haaste aineiston analysoinnissa. Analysointi lähti helposti sisällönanalyttiseen tarkasteluun, jolloin aineistosta oli löydettävissä erilaisia teemoja ja aiheita, joita isien puheessa erityisesti esiintyi. Tämän tutkimuksen aineistossa tällaisia aiheita olivat esimerkiksi imettämiseen ja isien työhön liittyvät viittaukset. Diskurssianalyysissä olennaista on se, että näitä aiheita ja teemoja tarkastellaan diskurssien kautta. Täytyi siis tarkastella sitä, miten ja millaisten diskurssien kautta näitä aiheita merkityksellistettiin.

5.3.2 Diskurssien välisten valtasuhteiden analysointi

Hegemonisten diskurssien identifioinnissa tarkastellaan itsestäänselviksi muodostuneita merkityssystemejä. Käytännössä analyysi suoritetaan samalla tavalla kuin diskurssien identifioiminen eli kiinnittämällä huomiota yhtäläisyyksiin. Kuten kielen käytön vaihtelevuutta analysoitaessa, hegemoniset merkityssystemit esiintyvät aineistossa paloina. Itsestäänselvyyksien tutkiminen ei kuitenkaan ole välttämättä helppoa. Vahvimmat diskurssit ovat usein sellaisia, joille

tutkijakin saattaa olla sokea ja ne saatetaan helposti ohittaa kiinnostamattomana arkipuheena. (Jokinen & Juhila 1993, 80-81.)

Jokinen ja Juhila (mt. 81.) tuovat esiin pari seikkaa, joilla voi tunnistaa hegemoniset diskurssit. Ensimmäinen liittyy sen tunnistamiseen, miten usein ja useammassa yhteydessä tietyn diskurssin paloja toistuu. Toinen liittyy taas siihen, että mitä vahvempi diskurssi on, sitä itsestäänselvempänä ja vaihtoehdottomampana se teksteissä esiintyy. Tällöin se ei välttämättä hallitse aineistoa lukumääräisesti eniten. Sen sijaan lukumääräisesti enemmän toistuvat diskurssit saattavat legitimoida hallitsevan diskurssin olemassaoloa.

Hegemonisten diskurssien identifiointi toteutui käytännössä osittain diskurssien identifioinnin kanssa rinnakkain. Aineistosta oli tunnistettavissa jo diskurssien tunnistamisen vaiheessa tiettyjen diskurssien paloja, joita toistui isien puheessa lukumäärällisesti runsaasti. Toisaalta diskurssit esiintyivät myös itsestäänselvinä eikä niitä teksteissä välttämättä paljoa perusteltu. Hegemonisten diskurssien tunnistaminen oli mielestäni suhteellisen helppoa.

Diskurssien hegemonisoitumista tarkasteltaessa siirrytään mitä-kysymyksistä miten-kysymyksiin eli analysoidaan sitä, miten tunnistettuja hegemonisia diskursseja tuotetaan ja uusinnetaan sosiaalisissa käytännöissä. Tätä voidaan tarkastella kiinnittämällä huomiota erilaisiin hegemonisoimisstrategioihin. Yksi yleinen strategia on asioiden yksinkertaistaminen. Tällöin analyysin kohteena on yksinkertaistamisen tarkasteleminen, ja se, miten se on saatu näyttämään vakuuttavalta. Usein yksinkertaistamisen taustalla on tietojen ja käytäntöjen naturalisoiminen. Tällöin tietojen ja käytäntöjen sosiaalinen alkuperä on häivytetty ja ne alkavat näyttää luonnollisilta itsestäänselvyyksiltä. Usein myös identiteettien rakentumisessa voidaan käyttää naturalisoivaa yksinkertaistamista. Tällöin analyysin kohteena on se, miten ihmisille tuotetaan jäykkiä, kiinteään persoonallisuuteen sidottuja subjektipositioita. (Jokinen & Juhila 1993, 89-91.)

Toinen yleinen hegemonisoimisstrategia on vetoaminen yleiseen hyväksyntään. Aineistolta voidaan kysyä käytetäänkö siinä konsensusta tiedon legitimoimiseksi. Tällöin voidaan viitata useimpien ihmisten käsityksiin tai luottamalla riippumattomina pidettyihin asiantuntijoihin. Kolmantena yleisenä strategiana voidaan vedota jaettuihin kulttuurisiin konventioihin. Konventioita tarkastellessa analysoidaan sitä, millaisiin argumentteihin on tehokasta vedota. Neljäs yleinen strategia on se, että diskursseja on kiedottu yhteen. Tällöin tarkastellaan sitä, miten paloja toisista merkityssystemeistä vedetään tukemaan tiettyjä diskursseja. (Jokinen & Juhila 1993, 93-95.)

Diskurssien hegemonisoitumisen analysointi ei taas ollut niin helppoa kuin niiden tunnistaminen. Teksteissä ei esimerkiksi viitattu oikeastaan ollenkaan asiantuntijoihin, jonka voisi olettaa olevan suhteellisen yleistä perusteltaessa vanhemmuuskäytäntöjä. Alussa vaikutti muutenkin siltä, että teksteissä isät eivät kovinkaan paljon ainakaan eksplisiittisesti perustelleet toimintaansa. Täytyi siis tarkastella pintaa syvemältä ja pyrkiä analysoimaan esimerkiksi sitä, millainen kuva asioiden tilasta ja toiminnasta pyrittiin antamaan. Analyysiprosessin myötä oli kuitenkin tunnistettavissa, että hegemonisoimisstrategioista oikeastaan kaikki olivat enemmän tai vähemmän käytössä.

5.3.3 Diskurssien sisäisten valtasuhteiden analysointi

Analyysissä tarkastelin myös tunnistettujen diskurssien sisäisiä valtasuhteita isien subjektiposition avulla. Sisäisten valtasuhteiden analyysissä tarkastellaan muun muassa sitä, mitä diskurssissa sanotaan/tehdään. Tarkastelun kohteena on siis se, mistä diskurssissa saa puhua, millaiset ovat toimijoiden väliset suhteet ja millaisiin subjektipositioihin ihmiset voivat asemoitua tai tullaan asemoiduksi. Oletuksena on, että toimijoilla on eri tavoin valtaa ja resursseja hyödynnettävissä. Toimijoiden välinen asetelma voi olla hierarkkinen tai sisäänpääsy diskurssiin voi olla rajoittunut esimerkiksi siten, että puhe vaatii erikoiskielen käyttöä. Diskurssien sisäiset valtakamppailut vaikuttavat siihen, millaiset tiedot/totuudet, sosiaaliset suhteet ja subjektipositiot saavat oikeutuksen ja millaisiksi diskurssien keskinäiset suhteet muotoutuvat. (Jokinen & Juhila 1992, 86-88.)

Koska valtasuhteet diskurssin sisällä ja välillä kietoutuvat yhteen (Jokinen & Juhila 1993, 89), oli diskurssien valtasuhteiden osalta mielestäni tarpeellista tarkastella myös sitä, millaisiin subjektipositioihin diskursseissa isät puheessaan itsensä asettavat. Kaikesta uuden isyyden esiin marssista huolimatta, äiti on edelleen se, jolla on yleensä enemmän toimivaltaa suhteessa lapsiinsa kuin isällä. Mielenkiintoista aineistossa olikin tarkastella sitä, millä tavalla isät asemoivat diskursiivisesti itsensä suhteessa äitiin, koska sillä millaisiksi subjektipositioita rakennetaan diskurssien sisällä, voi olla myös ideologisia seurauksia (Jokinen & Juhila 1993, 99).

Tarkasteluni kohteena oli esimerkiksi se, että rakennetaanko diskursseissa isän subjektipositiota suhteessa äitiin yhtäläisesti, äitiin nähden alisteisesti, jolloin äidillä on yleensä erityisasema suhteessa lapsiin, tai isän erityisaseman kautta tai jopa äidin asemaa kyseenalaistaen. Tarkastelin lisäksi sitä, miten isät asemoivat itsensä suhteessa lapsiin. Viitataanko isän ja lapsen väliseen suhteeseen esimerkiksi toiminnallisena tai emotionaalisenä, ja millaisiin huolenpidon ulottuvuuksiin viitataan. Joissakin diskursseissa isän aseman tunnistaminen oli helpompaa kuin toisissa. Mielenkiintoinen

piirre isien puheessa oli se, että isyyttä rakennettiin pääasiassa vain suhteessa äitiin ja lapseen eli hyvin perhekeskeisesti. Isien puheessa oli muutama viittaus omaan isään, jolloin isyyttä rakennettiin omaan isään verraten, mutta muita merkittäviä toisia isien puheessa ei oikeastaan esiintynyt.

6 Isyysdiskurssit

Luvussa esittelen aineiston pohjalta konstruoimani isyysdiskurssit, jotka ovat tasa-arvoisen isyyden, avustavan isyyden, suojelevan isyyden, toiminnallisen isyyden, kiintymysisyyden ja läsnäolevan isyyden diskurssit. Jokainen diskurssi muodostaa oman lukunsa, jonka alla käsittelen diskurssin keskeiset piirteet. Lisäksi käsittelen lukujen yhteydessä sitä, millaiseksi isän subjektipositio diskurssissa muotoutuu ja mikä on diskurssien keskinäinen hierarkia eli mitkä diskurssit asettuvat hegemonisiksi ja millä tavoin diskurssit tukevat tai haastavat toisiaan. Luvuissa esitettävät aineistotteet ovat tunnistettavissa niiden perässä olevasta merkinnästä, jossa kirjain V = Vauva-lehti ja MP = Meidän Perhe -lehti, ja jonka jälkeen tulee lehden kuukausinumero/vuosikerta.

6.1 Tasa-arvoinen isyys

Isien puheessa on tunnistettavissa vahvana tasa-arvoisen isyyden diskurssi. Diskurssissa isä asettuu tasa-arvoiseksi vanhemmaksi äidin kanssa. Tasa-arvoinen isyys perustuu jaetulle vanhemmuudelle ja vaihtoehtoisesti diskurssin voisi nimetä myös jaetuksi vanhemmuudeksi. Toisaalta voitaisiin puhua myös tasa-arvoisesta vanhemmuudesta. Koska tutkimus on tehty kuitenkin isyyden näkökulmasta, pidän parempana nimetä diskurssin tämän näkökulman kautta.

Kuten jaetussa vanhemmuudessa, tasa-arvoisen isyyden diskurssissa äidin ja isän toiminta ei ole eriytynyt perinteisten sukupuolikäsitysten ja -roolien mukaan, vaan äiti ja isä osallistuvat niin lapsen hoitoon kuin kotitöiden tekemiseen yhtäläisesti. Aineistossa vanhempien välinen tasa-arvoisuus tuodaan isien puheessa esiin usein eksplisiittisesti käyttäen tasa-arvoon ja tasavertaisuuteen liittyviä ilmauksia.

”Olemme vaimon kanssa jakaneet tasan vastuun kasvattajina.” (V 5/13)

”Molemmat vanhemmat ovat meillä hoitaneet lapsia tasa-arvoisesti. Siihen on menty hyvin luontevasti. Arkirutiinit ovat samat, oli kotona sitten äiti tai isä.” (V 2/13)

”Yleisesti minulla ja Johannalla on hyvä tasajako siinä, kumpi meistä herää ja syöttää vauvaa öisin.” (MP 2/13)

”Mies ei voi imettää, mutta sen jälkeen mahdollisuudet osallistua lasten asioihin ovat tasavertaiset.” (MP 11/13)

Sitaateissa äitiyttä ja isyyttä ei ole häivytetty sukupuolineutraaleihin ilmauksiin, vaan ne tuodaan puheessa esiin toisistaan erillisinä, mutta yhtäläisinä. Ei siis ole väliä kumpi vanhempi toimii, vaan kummankin vanhemman toiminta on yhtä hyvää lapsen hoidon kannalta. Vanhemmat myös heräävät yöllä syöttämään lasta yhtäläisesti. Ylipäättään imettämisestä ei ole tehty rajoittavaa toimintaa vanhempien toiminnan suhteen, mikä tulee esiin viimeisessä otteessa. Isällä ei ole mahdollisuutta imettää, mutta se ei tarkoita etteikö muuten isä voi hoitaa lapsiin liittyviä asioita äidin kanssa tasavertaisesti.

Aineistossa isät viittasivat eksplisiittisesti myös kotitöiden jakamiseen puoliksi vanhempien kesken.

”Myös kotityöt jaetaan puoliksi: isä vastaa perheen ruokahuollosta ja äiti pyykeistä.” (MP 11/13)

”Jos jokin homma sujuu toiselta helpommin, sen voi antaa toisen hoidettavaksi. Vaimo ei tykkää käydä kaupassa tai laittaa ruokaa, joten minä hoidan sen puolen.” (V 8/13)

Isät viittasivat kotitöiden olevan kuitenkin jakautuneen vanhempien kesken sen mukaan, kuinka hyvin mikäkin työ toiselta luonnistuu. Kotityöt eivät siis ole eriytyneet sukupuolten mukaan vaan pikemminkin kykyjen mukaan.

Lisäksi isyysslomien ja isän vanhempainvapaiden pitäminen saa isien puheessa myönteisen ja itsestäänselvän aseman. Tasa-arvoinen isä osallistuu vanhempainvapaisiin.

”Isyysslomien pitäminen on ihan yksiselitteisesti hyvä ja tärkeä asia. Homma ei kuitenkaan voi mennä niin, että pidetään isyyssloma, ja sen on sitten siinä. Kertapanostus ei riitä, vaan isyys on jatkuvaa.” (V 2/13)

”Selvää oli, että jossain vaiheessa on hänen vuoronsa jäädä kotiin. Vuoden alusta Inka palasi töihin ja Valteri jäi hoitovapaalle.” (V 3/13)

Isien puheessa oli tunnistettavissa jonkin verran myös sukupuolineutraalia puhetta, joka tuotettiin me-puheella. Äidin ja isän roolien häivyttäminen sukupuolineutraalilla puheenparrella on jaetun vanhemmuuden diskurssissa tavoiteltua (esim. Vuori 2002). Tässä aineistossa sukupuolineutraalipuhe oli kuitenkin marginaalista. Äidin ja isän roolia ei sukupuolineutraalissa puheessa eroteta toisistaan, vaan roolit häivytetään puhumalla ”meistä”. Sukupuolineutraaleissa ilmauksissa vanhemmuus näyttäytyy yhtenä yksikkönä, jolla on samat tuntemukset ja tavoitteet.

”Halusimme lapsia ja tiesimme, että perhe-elämään kuuluu yhteinen arki ja yhteiset rutiinit. Meillä ei järkytystä tullut tai se oli erittäin laimea. Kun lähdimme perustamaan perhettä, lähtökohtana ei ollut se, mitä minä haluan, vaan me-henki.” (V 10/13)

”Olemme molemmat tarkkoja siitä, että lastemme ruokalautanen on värikäs, mutta kyllä meilläkin toisinaan avataan Uncle Ben's -purkki.” (MP 7/13)

”Samasta syystä halusimme synnyttää vauvan kotona kahdestaan ja ilman kätilöä.” (MP 3/13)

Viimeisessä sitaatissa isä viittaa jopa synnyttämiseen sukupuolineutraalisti, ikään kuin kumpikin vanhempi päättäisi siitä ja osallistuisi synnytykseen yhtäläisesti. On melko harvinaista, että isä puhuu synnytyksestä muuten kuin kuvailemalla miltä oman lapsen syntymä tuntui tai miltä tuntui nähdä puoliso synnyttämässä. Koska isät eivät voi koskaan itse konkreettisesti kokea synnytystä ja näin ollen kertoa siitä tai päättää siitä itsenäisesti, sukupuolineutraalipuhe synnyttämisestä voi ikään kuin laajentaa isyyden toimivaltaa synnytyksen suhteen. Näin isäkin voi siis saada äänensä kuuluviin sellaisesta biologisesta toiminnasta, jota ei itse voi suorittaa. Toisaalta sukupuolineutraalipuhe tässä yhteydessä voi viitata myös tavallisuudesta poikkeavan valinnan, synnyttää lapsi kotona kahdestaan ilman kätilöä, perustelemiseen. Kun valintaan viitataan kummankin vanhemman päätöksenä, ei kumpikaan yksin joudu niin sanotusti tilille asiasta. Valinta on myös ehkä helpompi perustella, jos viitataan kumpaakin vanhempaan. Joka tapauksessa kyseisen tekstiotteen sukupuolineutraalin puheenparren voi tulkita siltä kannalta, että siinä isälle haetaan diskursiivisesti synnytyksen suhteen tasavertaista asemaa äidin kanssa.

Diskurssissa yksi mielenkiintoinen piirre onkin isän aseman laajeneminen myös sellaisille alueille, jotka ovat joko biologisesti vain naisten saavutettavissa tai mielletty naisten ja äitien mielenkiinnon kohteiksi. Alla olevassa sitaatissa isä viittaa itseensä isänä, jolla on niin tietoa erilaisiin lapseen liittyvistä asioista kuin myös imettämisestä.

”Isä, joka tietää kaiken lapsen kehitysvaiheista, velleistä, vaipoista, vaunuista, nukuttamisesta ja aivan riittävästi imettämistäkin.” (V 8/13)

Seuraavassa sitaatissa isä taas tuo esiin kokemansa raskausoireet ensimmäisen lapsensa odotuksen kohdalla. Tässä yhteydessä voitaisiin puhua myös jaetusta odotuksesta.

”Kuvotus alkoi aamuisin jo ennen kuin ehdin nousta sängystä ja paheni pian niin, että oksensin pää vessanpöntössä lähes joka aamu. Raskaus tuntui myös psyykkisinä vaivoina. Mielialani vaihtelivat laidasta laitaan, kuten odottajilla yleensä, ja äksyilin tyhmistä jutuista. Välillä olin onneni kukkuloilla, sitten taas

niin pohjamudissa, että häidin tuskin pääsin ylös sängystä. Itkeskelin vähän kaikesta.” (V 1/13)

Isän haastattelu raskausoireistaan liittyi juttuun, joka käsitteli Vauva-lehden tekemää selvitystä isien raskausoireista. Isien kokemat raskausoireet eivät ole siis ole mitenkään erikoisia, vaan niitä todellakin voi myös isillä olla. Asian voisi tulkita siten, että tasa-arvoisen isyyden ja jaetun vanhemmuuden diskursseissa niistä on sallittua miespuolisen vanhemmankin puhua.

Kriittisiä kannanottoja tai viittauksia tasa-arvoisen isyyden diskurssia kohtaan ei aineistossa oikeastaan ole. Pikemmin tasa-arvoisen ja jaetun vanhemmuuden puolesta argumentoidaan hyvinkin vahvasti isien pyrkien tekemään pesäeroa perinteiseen ja osallistumattomaan isyyteen.

”Oikeasti olen sitä mieltä, että tasa-arvoinen vanhemmuus on ehkä parasta, mitä 60- ja 70- luvun hipit saivat aikaiseksi. Olen varma, että vanhassa tiukkojen sukupuoliroolien maailmassa moni isä olisi halunnut hoivata tai halata lapsiaan paljon enemmän. Tai olisi, jos olisi tiennyt miten hienoja lasten kanssa vietetyt hetket ovat. (V 1/13)

”Raskausaikana kävin itsekseni synnytysvalmennuksissa. Mielestäni on pelleilyä, jos töitä aletaan jakaa sukupuolen mukaan. Kakkavaippon vaihtaminen sujuu molemmilta.” (V 8/13)

Tasa-arvoisen isyyden diskurssi on saavuttanut selkeästi hegemonisen aseman isien puheessa. Diskurssi on aineistossa hyvin vahva. Siihen liittyviä viittauksia on tunnistettavissa aineistossa lukumääräisesti paljon, ja diskurssi myös näyttäytyy isien puheessa kyseenalaistamattomana, sitä ei tarvitse erikseen perustella. Nämä tekijät viittaavat Jokisen ja Juhilan (1993, 81) mukaan hegemoniseen diskurssiin.

Tasa-arvoisen isyyden diskurssissa isä asettuu toimintansa suhteen tasa-arvoiseen asemaan äidin kanssa. Isien puheessa tasa-arvoinen isä toimii, osallistuu ja ottaa vastuuta monipuolisesti niin kotitöistä kuin lastenhoidosta. Diskurssissa kasvatusvastuu on yhtäläisesti kummallakin vanhemmalla. Tasa-arvoisella isällä on myös tietoa lapsen liittyvistä asioista, kuten kehitysvaiheista ja vaipoista. Isän asema on jonkin verran pyrkinyt laajenemaan myös sellaisille alueille, jotka biologisesti ovat vain naisten saavutettavissa. Myös isällä voi olla raskausoireita, sanottavaa imettämisestä tai jopa päätösvaltaa yhdessä äidin kanssa synnyttämisen suhteen.

6.2 Avustava isyys

Aineistossa on tunnistettavissa jaetun vanhemmuuden ohella myös puhetta avustavan isyyden diskurssista. Vanhemmuusdiskursseja tutkinut Sunderland (2000) on nimennyt avustavan isyyden diskurssin *äiti pääasiallisena vanhempana/isä osa-aikaisena vanhempana*–diskurssiksi, jossa hänen mukaansa äiti asetetaan ensisijaiseksi lapsen hoitajaksi ja jossa painotetaan perinteisiä sukupuolirooleja. Diskurssissa Sunderlandin mukaan puuttuu isyyteen liitettynä kolmenlaisia leksikaalisia ilmauksia, jotka ovat ”jakaa”, ”pyykki” ja ”isyysloma”. Näitä ilmauksia ei siis ilmennyt hänen tunnistamassaan osa-aikaisen isyyden diskurssissa. Tämänkään tutkimuksen aineistossa ei viitata avustavan isyyden diskurssissa jakamiseen tai isyyslomaan, mutta pyykkiin ja vaatteisiin liittyviä ilmauksia aineistosta löytyi. Pyykkiin ja vaatteisiin liittyvien ilmausten yhteydessä isän asema rakentui kuitenkin avustavaksi.

Tutkimuksen aineistossa avustavan isyyden diskurssissa isät viittaavat äidin merkittävään rooliin erityisesti lapsen vauvuuden aikana. Näin ollen äiti asetetaan lapsen ensisijaiseksi hoitajaksi ja isä taas kakkosvanhemman rooliin, jolloin isä asemoituu äidin apulaiseksi. Äidin ja lapsen suhde toisiinsa tulee isien puheessa esiin kyseenalaistamattomana ja luonnollisena. Isän ja äidin toimintaa ei myöskään nähdä symmetrisenä, vaan äidin ensisijaisuus ja tärkeys suhteessa isään tuodaan teksteissä esiin eksplisiittisesti.

”Vuoden iässä on loistava aika isän jäädä kotiin. Sitä ennen äiti on usein se tärkein ja isä on statistin roolissa.” (V 3/13)

”Alussa lapsen ja äidin suhde on tietysti ainutlaatuinen. Siis ihan odotuksen, synnytyksen ja imetyksen takia.” (V 1/13)

”Ykkösjuttu koko perheen hyvinvoinnin kannalta on se, miten äiti jaksaa. Äiti on luonnollisesti sidoksissa vauvaan.” (V 1/13)

Toisessa sitaatissa isä tuo esiin sen kuinka äidin ja lapsen suhde on erityislaatuinen juuri odotuksen, synnytyksen ja imetyksen takia. Tasa-arvoisen isyyden diskurssissa taas nämä äitiin liitetyt biologiset seikat eivät muodostuneet esteeksi tai perusteluiksi sille, että isällä ja lapsella olisi mahdollista saavuttaa myös erityislaatuinen suhde toisiinsa.

Avustavan isyyden diskurssissa isän toimintaan viitataan silloin, kun äiti ei jaksaa toimia ja/tai kun äidillä on omaa aikaa. Diskurssin puitteissa äidille voidaan kirjaimellisesti myös antaa tauko lapsen hoitamisesta, kuten viimeisessä tekstiotteessa alla tulee esiin.

”Kun äidillä on omaa aikaa, teemme Elielin kanssa pitkiä vaunulenkkejä ympäri kaupunkia.” (V 6/13)

”Vein kumpaakin [lasta] paljon ulos vaunulenkkeille. Vaimo sai levätä tai tehdä rauhassa käsitöitä.” (V 1/13)

”Minusta on tärkeämpää antaa omaa aikaa rouvalle, joka on hoitovapaalla ja paljon lasten kanssa.” (MP 7/13)

Kaikki yllä olevat tekstiotteet asemoivat äidin ensisijaiseksi vanhemmaksi, joka viettää kaiken aikansa lasten kanssa, ja jolla on välillä omaa aikaa. Isän toiminta mahdollistaa äidin oman ajan viettämisen.

Aineistossa isien viitataan lisäksi unohtavan lasten menoja ja erityisesti lasten pukemiseen liittyen viitataan isillä olevan hankaluuksia.

”Myönnän, että pikkukaverille menee välillä eri parin sukat jalkaan eikä pyykkipuoli ole muutenkaan vahvin osa-alueeni.” (MP 2/13)

”Viimeksi unohdin toisen pojan päiväkodin nukketeatteriretken ja vein lapsen päiväkotiin.” (V 7/13)

”Kun lapset ovat pieniä, äidit ovat – keskiverrosta – parempia tietyissä asioissa. Esimerkiksi lasten vaateiden logistiikka, siis se, mitä pannaan mihinkin aikaan vuodesta päälle ja mitä alle, on minulle täysin mahdotonta. Mutta en ole ainoa tällainen isä. Tiedän, että lähes kaikki äidit lähettelevät miehilleen tekstareita oikeasta lapsen pukemisesta.” (V 1/13)

Isä representoituu sitaateissa hieman kömpelöksi lasten ja asioiden hoitajaksi, jota äidin täytyy ohjeistaa. Myös Sunderland (2000) on löytänyt tutkimuksessaan osa-aikaisen isyyden diskurssiin liittyen aladiskurssin, jossa isä asemoituu äidin kömpelöksi avustajaksi (Father as mother's bumbling assistant).

Myös isän työn tekemiseen liittyvät ilmaukset asettaa isän kakkosvanhemman rooliin ja äidin taas lasten ensisijaiseksi hoitajaksi. Äiti on se, joka joustaa isän töiden vuoksi, ja työt voivat myös määrittää sitä kuinka isä pystyy lapsen ja kodin hoitoon osallistumaan. Äidin rooli lasten ensisijaisena hoitajana näyttäytyy itsestäänselvänä.

”Työjakso kestää kymmenen päivää ja vapaat saman verran. Työni vaatii joustoa Jenniltä, joka on käytännössä yksinhuoltaja työvuorojeni aikana.” (MP 9/13)

”Ukko-Ilmarin synnyttyä olin töissä teatterissa ympäri vuoden kuutena päivänä viikossa. Se oli rankka vuosi, ja esimerkiksi yöheräilyt vauvan kanssa jäivät

enemmän äidin hoidettavaksi. Toki otin niistäkin vastuuta, silloin kun töiden puolesta pystyin.” (V 1/13)

”En halua, enkä jaksa, tehdä kurinpalautustatuokioita niistä hetkistä tai tunneista, jotka pystyn olemaan poikien kanssa.” (MP 7/13)

Viimeisessä tekstiotteessa isä viittaa kurin pitämiseen negatiivisena asiana, jota hän ei halua eikä jaksa tehdä. Isä siis kieltäytyy yhdestä merkittävästä kasvatusvastuun ulottuvuudesta. Toiminta perustellaan sen ajan vähyydellä, joka lasten kanssa vietetään. Otteessa isä asemoituu vanhemmaksi, joka ei ota täyttä vastuuta kasvatuksesta.

Avustavan isyyden diskurssissa isä asetetaan kakkosvanhemman rooliin usealla eri tavalla. Asioiden ei tarvitse välttämättä hoitua isältä, koska aina on se toinen vanhempi, äiti, jonka puoleen kääntyä tai joka ottaa perimmäisen vastuun lapsiin liittyvistä asioista. Diskurssissa isä asemoituu vanhemmaksi, jolla ei ole täyttä kompetenssia huolehtia lapsista (ks. Sunderland 2000, 263).

Avustavan isyyden diskurssissa isä asemoituu niin äidin tukihenkilöksi kuin äidin ja lapsen kahdenvälisen vuorovaikutuksen tukijaksi ja mahdollistajaksi, joka toiminnallaan edesauttaa äidin ja lapsen suhteen muodostumista. Kun isyys näyttäytyy äidin avustamisena, isällä ei ole itsenäistä suhdetta lapseen vaan isän ja lapsen suhde kehittyy äidin kautta. Tässä mielessä diskurssissa nojataan vielä osittain perinteiseen näkemykseen isyydestä. Isä ei ole kykeneväinen itsenäisesti rakentamaan suhdetta lapseen tai ottamaan kokonaisvaltaista vastuuta lapsen hoidosta. Näin isän kasvatusvastuu rakentuu diskurssissa vain osittaiseksi, isä on ikään kuin kakkosvanhemman roolissa.

Avustavan isyyden diskurssi osittain tukee ja osittain kyseenalaistaa tasa-arvoisen isyyden diskurssia. Toisin kuin tasa-arvoisessa isyydessä avustavan isyyden diskurssissa käsitys isyydestä ja äitiydestä perustuu biologisiin eroihin, jotka vaikuttavat siihen, kuinka hyvin ja onnistuneesti vanhemmat osaavat lasta hoitaa. Tällöin äiti saa diskurssissa erityisaseman isään nähden: Äidin oletetaan olevan biologisesti valmiimpi hoitamaan vauvaa.

6.3 Suojeleva isyys

Suojelevan isyyden diskurssi oli aika marginaalinen aineistossa, mutta se oli kuitenkin selkeästi tunnistettavissa. Diskurssissa isä asettuu perheensä suojelijaksi ja huolehtijaksi. Tältä osin isän aseman voi rinnastaa osittain perheen päänä toimimiseen viitaten perinteiseen isyyteen. Suojelevan isyyden diskurssissa viitataan niin isän vastuuseen kuin huolehtimiseen perheen äidistä ja/tai lapsista.

”Kun Pekka saa ensimmäisen kerran pienen nyytin syliinsä, hän tietää, mitä tulevalta vapaudeltaan haluaa: pitää huolta perheestään” (MP 9/13)

”Vastuu vaimosta ja lapsesta pamahti päälle sellaisella voimalla, ettei siihen pystynyt odotusaikana varautumaan. En pelännyt niinkään vauvan puolesta, mutta vaimon kyllä. Tehtäväni oli pitää hänestä huolta ja toimia terapeuttina, vaikka tunsin hämmentyneeksi itsenikin. Huoli lapsen ja äidin hyvinvoinnista suorastaan ryöpsähti minusta. Taloudellinen vastuukin tuntui painavan.” (V 6/13)

Toisessa otteessa isä kertoo vastuun perheestään langenneen hänelle vauvan synnyttyä. Tehtävä isänä ja miehenä oli pitää vaimosta huolta ja toimia jopa terapeuttina. Isä asemoituu aktiiviseen rooliin, joka suojelee ja huolehtii perheestään kun taas äiti asemoituu passiiviseen ja avuttomaan rooliin, josta on huolehdittava. Lisäksi isän toimiminen äidin terapeuttina asettaa yksipuolisesti isän äidin tukihenkilöksi, vaikka isä itsekin voisi tarvita tukea. Siten myös tässä diskurssissa isä asemoituu äidin tukihenkilöksi.

Seuraavissa otteissa isät viittaavat itseensä leijonamaisena suojelijana ja pelottomana, uupumattomana ja kaikkivoipana.

”Suojelen lapsiani leijonamaisesti tulee vastaan mitä vain.”(MP 7/13)

”Ihan samalla tavalla minä tulen tekemään kaikkeni omien lasteni eteen. Autan heitä kaikissa mahdollisissa asioissa.” (V 9/13)

”Hänen seurassaan olen samalla myös lapsuuteni isä: peloton, uupumaton, ja kaikkivoipa. Ei ole mitään, mitä en olisi valmis tekemään tai uhraamaan lapseni vuoksi.” (V 10/13)

”Halusin näyttää mitä on olla isä, ja että on kunnia-asia huolehtia lapsistaan.” (V 1/13)

Ilmauksilla uusinnetaan voimakkaasti hegemonisen maskuliinisuuteen liittyviä piirteitä. Viimeisessä otteessa isyyteen viitataan kunnia-asiana. Sen sijaan, että lapsista huolehtiminen olisi isyyteen kuuluva normaali asia, otteessa vastuunsa kantavaan isään viitataan erityisenä asiana, jälkipolvestaan huolehtimisen ollessa miehelle kunniallista.

Isän subjektipositio rakentuu suojelevan isyyden diskurssissa perheensä suojelijaksi. Isän kunniallisena tehtävänä on huolehtia ja olla vastuussa niin äidistä kuin lapsista. Isälle tuotetaan aktiivinen perinteiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen perustuva asema, kun taas äiti asemoituu passiiviseksi, huolehtimista tarvitsevaksi objektiksi. Isän asema diskurssissa muistuttaa hyvin paljon perinteisen isyyden perheenpäänä olemista, joskin isän ja lapsen välinen suhde vaikuttaa läheisemmältä kuin se on perinteisesti tulkittu elättäjäisyydessä olleen.

Suojelevan isyyden diskurssi aineistossa haastaa tasa-arvoisen isyyden diskurssia ja erityisesti jaetun vanhemmuuden sukupuolineutraaliutta. Kun jaetussa vanhemmuudessa vanhemmilla ei ole sukupuolen mukaisia erityisasemia, vaan äitiys ja isyys näyttävät symmetrisinä toisiinsa nähden, niin suojelevan isyyden diskurssissa isälle taas haetaan erityisasemaa. Korostettaessa isyyteen liitettäviä ilmauksia kuten suojelu, huolehtiminen ja vastuu, isälle haetaan erityisasemaa tukeutuen perinteisiin maskuliinisiin käsityksiin miehenä ja isänä olemisessa. Näin ollen suojelevan isyyden diskurssi osin kietoutuu perinteisen isyyden diskurssin kanssa.

6.4 Toiminnallinen isyys

Isien toiminnallisuutta kuvaava diskurssi näyttää aineistossa suhteellisen vahvana. Isien ja lasten välistä kanssakäymistä kuvataan isien puheessa usein toiminnallisuuden kautta. Toiminnallisuuden muotoja ovat muun muassa liikkuminen luonnossa ja lasten kanssa leikkiminen.

”(I)sä käy tyttärensä kanssa sienimetsässä, marjassa ja kalassa.” (V 3/13)

”Liikumme luonnossa ympäri vuoden, eniten kesäaikaan. Pojat lähtevät mielellään marjaan tai sieneen.” (V 7/13)

”Olen mukana, jos pojat haluavat rakentaa majan sohvan päälle tai leikkiä Hevisaurus- konserttia parvekkeella. Laitan mielelläni tossut jalkaan ja lähdän nurmikolle potkimaan palloa.” (MP 7/13)

”Tyttären kanssa voi keskustella pärisemällä tai huudahtelemalla. Hänen kanssaan voi laskea pulkalla, ajaa rallia kävelykärjillä ja heitellä tavaroita. Kun cheekillä on bileet, lapsen kanssa voi grindata vaipan irti.” (V 2/13)

”Kun olen kotona kundien kanssa, touhuamme paljon. Pukeudumme ja laitamme päälle lohikäärmeen häntää tai sitten leikimme pehmoeläimillä. Leikeissä ei oikeastaan ole hirveästi järkeä, ne ovat sellaisia poikien touhuja. Dinoleikit ovat miesten juttu, äiti ei niihin osallistu.” (V 6/13)

Kolmessa viimeisessä tekstiotteessa toiminnallisuus representoituu varsin perinteisenä miehisenä tapana olla lasten kanssa - touhuamisena, pelaamisena ja riehumisena. Toiminnallisuuden maskuliinisuutta rakennetaan viimeisessä tekstiotteessa vielä sukupuolisen eronteon kautta. Isä kuvaa yhteisiä leikkejään lasten kanssa sellaisiksi, jotka ovat ”poikien touhuja” ja ”miesten juttuja”. Näin äiti ei-maskuliinisena olentona rajautuu pois toiminnasta.

Toiminnallisuutta rakennetaan isien puheessa myös myönteisten ja toiminnallisuuteen suuntautuvien tulevaisuuden kuvien luomisella.

”Nyt, kun Eliel on jo iloinen vesseli, joka ei vain nuku, kakkaa ja syö, hänen kanssaan on mahtava leikkiä. Oikein odotan kesäistä isäkuukauttani ja haaveilen ajasta, jolloin voin ohjata häntä urheilullisiin harrastuksiin.” (V 6/13)

”Odotan tosi paljon sitä, kun poika kasvaa ja pääsemme idyllisesti heittelemään lennokkia tai rakentamaan Star Wars -legoilla.” (V 8/13)

”Odotan poikien lätkäikää niin innolla, että ostin molemmille luistimet jo viime talvena. Toivon mukaan ensi talvena pääsemme jäälle yhdessä.” (MP 7/13)

Sitaateissa isät tuovat esiin sen, kuinka he odottavat innolla sitä aikaa, kun lapset kasvavat ja luovat idyllisiä mielikuvia siitä, millaista on saattaa lapsia urheilun ja liikunnan pariin. Toiminnallista isyyttä voidaan isien puheen mukaan toteuttaa vasta lapsen kasvaessa. Lisäksi toiminnallisen isyys todentuu erityisesti poikalasten kanssa, vain kahden isän puheessa viitattiin tyttäriin.

Toiminnallisen isyden diskurssiin liittyviä ilmauksia ei lukumääräisesti ole tunnistettavissa kovin paljoa aineistossa, mutta se näyttäytyy selkeinä ja yhtenäisinä kuvauksina sekä varsin itsestäänselvänä ja kyseenalaistamattomana, sitä ei tarvitse erikseen perustella. Isien puheessa oli muutama viittaus lasten kanssa leipomiseen ja ruoanlaittoon, mutta pääasiassa toiminnallinen isyys representoituu perinteisen maskuliinisuden mukaiseksi.

Aineistossa esiintyy yksi potentiaalinen kuvaus, jossa isyyteen liitettävä maskuliininen toiminnallisuus voisi kyseenalaistua, mutta käytännössä kuvauksessa tuotaankin varsin stereotyyppistä käsitystä toiminnallisesta isyydestä. Aineistossa on haastattelu vanhemmasta, joka on korjannut sukupuolensa miehestä naiseksi lasten saannin jälkeen. Tekstiotteen alussa kerrotaan vielä siitä ajasta, kun vanhempi oli perheen isä, ja lopussa siitä, kun vanhemmat ovat eronneet.

”Ida on tämän perheen isä. Kotona Ida silittää vaatteita ja pukee tytön kanssa nukkeja. Päässä tykyttää: Minun pitäisi olla isä ja leikkiä pikkuautoilla. Pitäisi retuuttaa lapsia ja painia, kutittaa kovakouraisesti, sellaisia asioita miehet tekevät. Mutta en pysty. Vaimo ehkä ihmettelee, mutta ei kysele. Keväällä 2009 Ida ja vaimo päättävät erota. Idan [ei enää] tarvitse teeskennellä innostuvansa autoista ja kalastuksesta. Pappa välittää tarpeeksi miehen mallia pojallekin, Ida uskoo.” (MP 1/13)

Otteessa paljastuu mielenkiintoisella tavalla se, millaista toiminnallisuutta suhteessa lapsiin miespuoliselta vanhemmalta, isältä, odotetaan: Isät leikkivät pikkuautoilla, retuuttavat lapsia ja painivat, kutittavat kovakouraisesti. Tekstiote kiteyttää toiminnallisen isyden diskurssin ytimen: ”sellaisia asioita miehet tekevät” ikään kuin miesvanhempi ei voisi muuta lastensa kanssa tehdä.

Isän subjektipositio on tässä diskurssissa varsin kapea. Toiminnallisen isyyden diskurssi perustuu perinteiselle maskuliinisuuden käsitykselle, jossa miehen maskuliinisuus toteutuu toiminnan kautta. Isän kasvattajuus diskurssissa toteutuu itsestään selvästi toiminnallisuuden kautta. Toiminnallisuuden muodot kuvataan lisäksi miehiin ja poikiin tyypillisesti liitetyiksi ”poikien touhuiksi”, mutamaa leipomiseen ja ruoan laittamiseen liittyvää viittausta lukuun ottamatta.

Diskurssissa isälle tuotetaan sellainen asema, jota äidillä ei ole, ja johon äiti ei välttämättä ole edes pääsyä. Näin isälle rakentuu tietynlaiselle maskuliinisuudelle perustuva erityisasema suhteessa äitiin. Tällä tavoin toiminnallisen isyyden diskurssi myös haastaa tasa-arvoiseen isyyteen liittyvää jaettua vanhemmuutta. Toisaalta toiminnallinen isyys tukee osallistuvan isyyden ihannetta, ja sillä tavoin se asettuu osaksi uuden isyyden ilmentymää.

6.5 Kiintymisyisyys

Kiintymisyisyyden diskurssissa on merkityksellistä se, että myös isät ovat kykeneväisiä rakentamaan emotionaalisesti läheisen suhteen lapseen. Kiintymisyisyyden diskurssin voi nähdä olevan lähellä Esther Dermottin (2008) kehittämää teoriaa nykyajan isyydestä, jota hän nimittää ”intiimi”-isyydeksi (intimate fatherhood). Siinä isän vanhemmuuden kannalta keskeisiä piirteitä ovat tunteet ja niiden ilmaisu sekä lapsen ja isän välinen läheinen vastavuoroinen suhde (mt. 143).

Aineistossa emotionaalisesti läheisen suhteen olemassaolo tuodaan isien puheessa esiin viittaamalla eksplisiittisesti isien rakkauden tunteisiin lapsiaan kohtaan.

”(V)anhempiana sitä on niin rakastunut ja kiinni lapsissaan, ettei herääminen väsyttä pätkäkään.” (MP 7/13)

”Silti näihin ensimmäisiin 18 kuukauteen liittyvät tunteet ovat lämpimiä. Ihmeellisen ihanasta vauvasta on kasvanut uskomattoman rakas lapsi.” (V 10/13)

”Rakastuminen lapseen on samanlainen henkinen ja emotionaalinen prosessi kuin rakastuminen aikuiseenkin.” (V 3/13)

Myös lapsen syntymään liittyen isät tuovat esiin oman emotionaalisen tilansa häpeilemättä. Isien puheesta on tunnistettavissa kiintymys lapseen heti syntymästä lähtien. Tämä puhuu paljon vastaan sellaista vielä aika yleistäkin käsitystä siitä, että isä muodostaa (läheisen) suhteen lapseen joko ensimmäisen vuoden aikana tai vasta ensimmäisen vuoden jälkeen, johon viimeisessäkin tekstiotteessa viitataan.

”Oman vauvan syntyminen oli tietysti voimakas kokemus. Tuli tunne, että tämä on meidän eikä hänestä tahdo laskea koskaan irti. (V 5/13)

”Esikoisen syntymä oli voimakas kokemus. Itse syntymä oli ihmeellisessä sumussa tapahtunut järkytys, mielettömän ihana. Vollasin hulluna ensimmäisen kohdalla ja toisenkin pojan syntyessä.” (V 9/13)

”Monet sanovat, että mies muodostaa suhteen lapseen vasta ensimmäisen vuoden aikana. Itse en allekirjoita sitä: kyllä lapset tuntuivat heti omilta, tärkeiltä ja rakkailta.” (V 9/13)

Kiintymysisyyden diskurssissa isät lisäksi viittaavat niin isyyteen kuin lapsen hoitamiseen mieluisana ja luontevana asiana. Luontevuus viittaa luonnolliseen, jolloin isien lapsille antama hoito/hoiva nähdään sisäsyntyisenä, samoin kuin yleisen ajattelun mukaan äitien kohdalla ajatellaan olevan viitaten äidinvaistoon. Toisaalta kahdessa viimeisessä sitaatissa hoivaamiseen viitataan myös oppimisena. Eli hoiva ja hoivaavuus miehillä olisivat myös opittavissa olevia asioita.

”Hänen hoitamisensa on joka tapauksessa mieluista puuhaa. Vauvat kun tuoksuvatkin niin hyvältä.” (V 11/13)

”Minulle oli tavattoman luontevaa saada oma lapsi syliin. (V 5/13)

”Isyys on tuntunut minusta hirvittävän luontevalta alusta lähtien. Isyys on tietenkin vielä eri juttu, mutta olen oppinut hoivaamaan jo enon roolissani ja viihtynyt sisarusteni lasten kanssa.” (V 2/13)

”Loppujen lopuksi en kuitenkaan usko äitien ja isien kyvyissä olevan suuria eroja. Esimerkiksi ”äidinvaisto” on vain myytti. Totta kai äidille syntyy vaisto tarkkailla lapsiaan, mutta kyse ei ole mistään yliluonnollisesta vaan siitä, että naiset ovat perinteisesti viettäneet lastensa kanssa enemmän aikaa. Kyse on kokemuksesta. Sellaista voi hankkia myös isä.” (V 1/13)

Kiintymysisyyden diskurssi osittain sisältyy tasa-arvoisen isyyden diskurssiin. Onhan tasa-arvoisen isyyden yksi keskeinen piirre isän kyvyssä hoivata. Näin ollen kiintymysisyyden diskurssi osittain tukee tasa-arvoisen isyyden diskurssia. Kiintymysisyydessä isän subjektipositio laajenee alueelle, jota perinteisesti on pidetty äidille ominaisena. Diskurssin mukaan hoivaavuus ja emotionaalisesti läheinen suhde lapseen on mahdollista isälle ja se voi olla joko luontevaa heti alusta lähtien tai hoivaavuuteen voi oppia. Näin ollen kiintymisyys haastaa vanhempien biologisille eroavaisuuksille perustuvia käsityksiä, kuten avustavan isyyden diskurssia, isänä olemisena.

6.6 Läsnäoleva isyys

Isyys kuvattiin isien puheessa tapahtuvan usein arjessa ja kodin piirissä, mikä on sinänsä yllättävää, koska koti on usein perinteisessä mielessä mielletty naisten ja äitien toiminnan alueeksi, miesten toimiessa julkisella alueella. Toisaalta jaetun vanhemmuuden myötä, isien rooli on laajentunut kodin piirissä. Isien puheessa arkeen viitattiin eksplisiittisin ilmauksin ja teksteissä saatettiin myös kuvata, mitä tavallisena arkipäivänä tehtiin.

”Olen arkimies. Pidän tylsistä päivistä. Kun tapahtuu vähän, pienikin liikahtus on suuri. Pidän siitä, että on aikaa vain olla lasten kanssa. Silloin pukeudutaan löysiin vaatteisiin, syödään saman pöydän ääressä jauhelihakastiketta tai uunilohta. Käydään kaupassa, pestään pyykkiä, ajetaan nurmikkoo, keitetään kahvit. Rakennetaan legoilla, pelataan muistipeliä, löhöillään sohvalla ja katsotaan televisiosta sivistyneistön paheksumia lasten kokki- ja lauluohjelmia.” (MP 12/13)

Viimeiset kahdeksan vuotta ovat olleet Pekan elämän parasta aikaa. Vankilaelämän jälkeen hän osaa arvostaa arkea kolmen lapsen isänä. Iskän kerhossa Pekka tajuaa yhä uudestaan, miten suuri lahja on saada elää tavallista lapsiperheen elämää, sitä, mikä monelle muulle on itsestään selvää: käydä töissä, maksaa asuntovelkaa, valvoa lasten korvatulehdusten takia. (MP 9/13)

Arjessa tapahtuvasta isyydestä piirtyy kuva läsnäolevasta isästä, joka arvostaa arkea ja haluaa viettää aikaa lastensa ja perheensä kanssa. Viimeinen tekstiote on isän haastattelusta, jossa kuvataan isän kasvutarina vankilakundista, joka kasvaa vastuuseen perheestään. Tekstissä viitataan useaan otteeseen arkiseen lapsiperhe-elämään esittäen se itsestäänselvänä ja tavoiteltavana asiana, joka isälle voi olla suuri lahja.

Kasvutarinat ovatkin aineistossa yksi tapa rakentaa läsnäolevaa isyyttä. Kasvutarinoissa on kuvattu aluksi epäkelvon eli poissaolevan ja/tai vastuuta pakoilevan isän muuttumista vastuunsa tuntevaksi ja lastensa elämässä läsnäolevaksi isäksi. Seuraavassa tekstiotteessa kuvataan saman vankilasta vapautuneen isän tavoitteita isyydelleen. Otteessa läsnäoleva isä rinnastetaan luotettavuuteen ja turvallisuuteen.

”Haluan olla turvallinen, luotettava ja läsnäoleva isä. Vaikka työpäivän jälkeen väsyttäisikin, yritän tarttua hetkiin, jolloin Maiju tulee kertomaan minulle päivän touhuistaan. Toivon, että lapseni voivat luottaa minuun aina.” (MP 9/13)

Isien viittaukset omaan aikaan ja työhön liittyen kielivät myös isien halusta läsnäoloon lasten kanssa. Lasten kanssa vietetty aika representoituu isien puheessa myönteiseksi ja arvokkaaksi asiaksi, johon työ ei vaikuta.

”Nyt on kiire kotiin perheen luokse. Lapset eivät vie aikaa, vaan päinvastoin antavat sitä. Vaikka töissä olisi paineita, kotona ei tarvitse ajatella työasioita, kun ottaa pojat sylkkyyän ja alkaa lukea heille iltasatua.” (V 6/13)

”Lasten syntyminen ei meillä tuhonnut ajatusta omasta ajasta. Olemme vaimon kanssa ajatelleet, että tämä on asennoitumiskysymys: kokeeko, että aikaa viedään vai haluaako antaa aikaa.” (V 10/13)

”Oma aikani on täysin kortilla. En kuitenkaan koe, että tinkisin jostain.” (MP 7/13)

Läsnäoleva isyys rinnastuu aineistossa myös täydellisen isyyden kuvauksiin. Seuraavassa tekstiotteessa isä viittaa omaan epäonnistumiseen isänä. Omaa epäonnistumista vanhempana verrataan kirjoittajan omaan isään, joka määritellään lähes täydelliseksi. Täydellinen isä asemoituu tässä läsnäolevaksi, joka leikkii, tukee harrastuksissa ja auttaa. Toisaalta nämä täydellisen isyyden kuvaukset ovat varsin perinteisiä isyyteen liitettäviä toimintoja eikä esimerkiksi lasten hoitamista ole näihin kuvauksiin liitetty.

”Olen epäonnistunut neljän isyysvuoteni aikana kaikessa mahdollisessa. Olen tehnyt kaikki ne mokat, joihin vanhempani eivät syyllistyneet. Oma isäni on lähestulkoon täydellinen. Isäni oli aina läsnä. Hän leikki kanssani, tuki harrastuksissani ja on edelleenkin avuksi elämäni vastoinkäymisissä.” (V 7/13)

Läsnäolevassa isyydessä isyys ja maskuliinisuus toteutuvat kodin piirissä, mikä perinteisesti on mielletty naisten ja äitien alueeksi. Isän kasvattajuuteen ei liity niin sanotun laatuajan viettämistä lasten kanssa, vaan se perustuu tavallisten asioiden tekemiselle kodin piirissä. Oleellista tämän diskurssin kannalta on se, että siinä isyys on saanut tilaa myös perinteisesti äideille määritetyllä alueella, ja tätä pidetään jopa tavoiteltuna isyydessä. Ei kuitenkaan voida olettaa, että perinteinen maskuliinisuus täysin riisuutuisi pois isyydestä, vaikka isyys diskurssissa asettuu kodin piiriin, vaan isän tapa olla lasten kanssa voi olla hyvinkin (perinteisen) maskuliininen.

Läsnäoleva isyys tapahtuu diskurssin mukaan arjessa, ja se saa osin myös täydellisen isyyden leiman. Läsnäolevasta isyydestä muodostuu tavoiteltu isänä olemisen malli. Läsnäolevan isyyden diskurssi tukee tasa-arvoisen ja kiintymysisyyden diskursseja. Läsnäolevan isyyden voi jopa olettaa osittain sisältyvän näihin diskursseihin. Läsnäolevan isyyden diskurssi haastaa taas osittain avustavan isyyden diskurssia. Läsnäolevassa isyydessä työ ei määritä isyyttä merkittävästi, kuten avustavan isyyden diskurssissa se taas määrittää.

6.7 Yhteenveto

Isien puheessa on tunnistettavissa useita erilaisia isyysdiskursseja, jotka sekä haastavat että tukevat toisiaan. Hegemonisiksi diskursseiksi muodostuvat jaettuun vanhemmuuteen perustuva tasa-arvoinen isyys ja toisaalta äidinhoivaan perustuva avustavan isyyden diskurssi. Nämä diskurssit esiintyvät isien puheessa useasti ja kyseenalaistamattomasti, mitkä viittaavat hegemoniseen asemaan (ks. Jokinen & Juhila 1993). Näiden diskurssien valta-asema isien puheessa ei sinänsä ole kovin yllättävää, koska ne elävät hyvin vahvasti myös yleisessä vanhemmuutta käsittelevässä keskustelussa niin vanhempien kuin kasvatusalan ja perhetyön ammattilaisten ja asiantuntijoiden keskuudessa (ks. Vuori 2002).

Vuori (2002, 128) on todennut tutkimuksessaan jaetun vanhemmuuden ja äidinhoivan diskurssien saavan asiantuntijateksteissä elinvoimansa keskinäisestä suhteestaan. Hänen mukaansa diskurssit kommentoivat ja haastavat toisiaan, ne kysyvät samoja kysymyksiä eri näkökulmista ja välttelevät nostamasta esiin toistensa keskinäisiä argumentteja (Vuori 2004, 54). Myös tässä tutkimuksessa tasa-arvoisen isyyden ja avustavan isyyden diskurssien välinen jännite syntyy siitä, että ne perustuvat erilaisille äitiyttä ja isyyttä määritteleville merkityksellistämisen tavoille. Kun tasa-arvoisen isyyden diskurssissa lähdetään siitä, että sukupuoli ei määritä (ainakaan perinteisessä mielessä) vanhemmuutta, vaan sekä isä että äiti on yhtä hyviä vanhempia lasten hoidon kannalta, niin avustavan isyyden diskurssissa nojaututaan taas äidin ja isän perinteisille sukupuolieroille, joiden nähdään vaikuttavat siihen kuinka vanhemmuutta voidaan toteuttaa. Tämän käsityksen mukaan äiti on biologisesti valmiimpi hoitamaan ja hoivaamaan lasta ja isä asettuu äidin kömpelöksi avustajaksi. Tässä mielessä avustavan isyyden diskurssissa on tunnistettavissa perinteisen isyyden merkityksellistämisen tapoja – isällä ei ole itsenäistä vastuuta lapsistaan. Avustavan isyyden voikin nähdä asettuvan perinteisen ja uuden isyyden välimaastoon. Avustavan isyyden diskurssissa on siten tunnistettavissa isyyden merkityksellistämisen tapoja sekä perinteisestä että uudesta isyydestä.

Isän elättäjyyteen liittyviä merkityksellistämisen tapoja ei aineistossa ole tunnistettavissa merkittävässä määrin. Suojelevan isyyden diskurssissa oli kuitenkin lähimmäksi tunnistettavissa jälkiä perinteisestä isyydestä siinä mielessä, että diskurssissa isä asetetaan sillä tavalla perheenpääksi, että isän tehtävänä on suojella vaimoaan ja lapsiaan. Suojelevan isyyden diskurssi oli kuitenkin varsin marginaalinen aineistossa. Sunderland (2000, 264) on löytänyt myös tutkiessaan vanhemmuusoppaiden isyysdiskursseja, isä työnjohtajana (Father as line manager) diskurssin osalta sellaisia merkityksellistämisen tapoja, joissa isä asemoituu perheensä suojelijaksi.

Vaikka aineistossa ei olekaan tunnistettavissa perinteiseen isyyteen liittyviä viittauksia kovinkaan paljoa, niin hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyviä merkityksellistämisen tapoja on kuitenkin tunnistettavissa. Sekä suojelevan että toiminnallisen isyyden diskursseissa rakennetaan isälle sukupuoleen perustuvaa erityisasemaa tukeutuen hegemonisen maskuliinisuuden merkityksellistämisen tapoihin. Vaikka toiminnallisen isyyden diskurssi on suhteellisen vahva aineistossa, on se suojelevan isyyden diskurssin lailla kuitenkin marginaalinen. Nämä diskurssit muodostavat ikään kuin oman pienen tilansa muiden isyydiskurssien keskuudessa kyseenalaistaen isyyteen liitettyjä uusia merkityksellistämisen tapoja hakien isyydelle mieserityistä roolia.

Suojelevan ja toiminnallisen isyyden sekä osittain avustavan isyyden diskursseissa isälle tuotetaan suhteessa äitiin sellainen sukupuolispesifi asema, joka perustuu perinteisille mieheyttä määritteleville merkityksille. Viitaten Eerolan ja Mykkäsen tutkimukseen (2013, 16) isyyden maskuliinisista narratiiveista, voi näiden isyydiskurssien representoimasta maskuliinisuudesta puhua myös maskuliinisen isyyden narratiivina, jonka piirteitä ovat muun muassa vanhempien väliset tiukat sukupuoliroolit ja mieserityinen lapsen hoitaminen. Mieserityistä roolia diskursseissa haetaan siis hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyvien merkityksellistämisen tapojen kautta.

Kiintymys- ja läsnäolevan isyyden diskurssit perustuvat taas uuden isyyden mukaisille merkityksellistämisen tavoille. Diskursseissa isän asema suhteessa lapseen rakentuu läheiseksi ja läsnäolevaksi. Kun perinteisessä isyydessä hyvä isyys rakentuu suhteessa kodin ulkopuolisiin tekijöihin kuten perheen elättäjänä toimimiseen, näissä diskursseissa hyvä isyys rakentuu suhteessa kodin piiriin – hyvä isä viettää aikaa lastensa kanssa. Samalla luodaan uuden isyyden mukaista ihannetta isästä, joka on osallistuva, läsnäoleva ja perhekeskeinen ja tehdään rajantekoa ei-osallistuviin isiin. Diskurssien representoiman isyyden voikin tulkita ainakin osittain perustuvan kunnollisen isän narratiiville, jossa luonteenomaista on isän osallistuminen lapsen hoitamiseen, vastuunkantamiseen ja perhekeskeisyyteen (Eerola & Mykkänen 2013, 9). Dermott (2008, 70) on myös todennut, että emotionaalista yhteydestä on tullut keskeinen komponentti hyvää isyyttä määritellessä. Lisäksi läsnäolevan ja kiintymysisyyden diskurssien voi nähdä muodostavan yhdessä sitoutuneen isyyden diskurssin, jossa keskeisiä elementtejä ovat juuri isän läsnäolevuus ja emotionaalinen läheisyys lasten kanssa (ks. Mykkänen & Eerola 2013, 18).

Kiintymys- ja läsnäolevan isyyden diskursseissa mielenkiintoinen piirre suhteessa tasa-arvoiseen isyyden diskurssiin on se, että niissä ei oikeastaan ole viittauksia äitiin, kun taas tasa-arvoisen isyyden diskurssissa se on keskeistä. Kun tasa-arvoisen isyyden diskurssissa isyyttä rakennetaan suhteessa äitiin tasavertaisesti, niin kiintymys- ja läsnäolevan isyyden diskursseissa isyyttä rakennetaan isän

itsenäisestä toimijuudesta käsin. Isän ja äidin väliseen vanhemmuuden tasa-arvoisuuteen näissä diskurssissa ei oteta kantaa. Jos kiintymys- ja läsnäolevan isyyden diskurssit rinnastetaan sitoutuneen isyyden diskurssin kanssa, vaikuttaa siltä, että sitoutuneen isyyden diskurssi rakentuu paljolti isän ja lapsen väliselle suhteelle. Argumentit sitoutuneen isyyden puolesta liittyvät juuri niin lapsen kuin isän lisääntyneeseen hyvinvointiin emotionaalisesti läheisen suhteen myötä (Lupton & Barclay 1997, 144).

Intertekstuaalisuus on aina läsnä tutkittaessa kieltä sosiaalisena toimintana, niin myös tässä tutkimuksessa. Intertekstuaalisia piirteitä aineistosta on löydettävissä muun muassa jaetun vanhemmuuden ja äidinhoivan diskurssien olemassaolosta tasa-arvoisen ja avustavan isyyden diskurssissa. Yksi intertekstuaalisesti merkittävä piirre tulee isien puheessa/aineistossa esiin lisäksi isä tukihenkilönä-puheessa. Isä kategorisoituu äidin tukihenkilöksi kahdessa diskurssissa, suojelevan ja avustavan isyyden diskurssissa. Isän aseman näkeminen suhteessa äitiin tukihenkilönä viittaa sellaiseen ammatillis- ja asiantuntijadiskurssiin, jossa korostetaan esimerkiksi odotuksen ja synnytyksen osalta isän roolia olla äidin tukihenkilönä. Diskurssin taustalla vaikuttanee isän mukaanotto odotukseen ja synnytykseen ja tätä kautta sitouttaminen lapsen tuloon ja perheen perustamiseen. Isän asemoiminen pelkäksi tukihenkilöksi on kuitenkin problemaattista, ja toisaalta myös institutionaalisen vallan käyttämistä. Isän näkeminen pelkkänä tukihenkilönä pahimmillaan uusintaa hegemonisen maskuliinisuuden ihannetta, jossa isällä ei ole tilaa esimerkiksi tunteiden näyttämiseen. Tämä saattaa vaikuttaa osaltaan myös siihen, miksi isän kokemuksia ei aina edelleenkään osata ottaa huomioon esimerkiksi neuvolatoiminnassa. Tämän seurauksena isän kokemuksia ja tunteita ei välttämättä nähdä niin tärkeinä ja ne asettuvat toissijaisiksi äidin kokemuksiin ja tunteisiin nähden. Aineistossa isien puheessa olikin jonkin verran tunnistettavissa kriittistä suhtautumista sellaista isän asemaa kohtaan, jossa isä toimii pelkkänä tukihenkilönä äidin rinnalla.

7 Pohdinta

Olen tässä tutkimuksessa tarkastellut isien puheessa ilmenevää variaatiota isyyden merkityksellistämässä ja konstruoinut sen pohjalta viisi erilaista diskurssia. Lisäksi olen tarkastellut näiden diskurssien välisiä hierarkkisia suhteita, jolloin olen kiinnittänyt huomiota diskurssien välisiin valtasuhteisiin. Diskurssien sisäisiä valtasuhteista olen tarkastellut subjektiposition kautta, eli olen tarkastellut sitä millaisiin asemiin isyys diskursseissa tuotetaan. Konstruoimani isyysdiskurssit eivät käytännössä ole toisensa pois sulkevia, vaan ne elävät isien puheessa kietoutuen toisiinsa. Yksilötasolla isän puheessa saattoi olla tunnistettavissa useampia diskursseja. Diskurssit järjestyvät kuitenkin myös hierarkkisesti suhteessa toisiinsa määritellen sitä, mikä tai mitkä diskursseista nousevat dominoiviksi.

Tutkimustulosten perusteella isien puheessa toistuu samanlaisia isyyden merkityksellistämisen tapoja kuin mitä yleisesti niin suomalaisissa kuin kansainvälisissä isyystutkimuksissa on tuloksiksi saatu. Tässä tutkimuksessa konstruoimani isyysdiskurssit ovat lisäksi hyvin samanlaisia kuin kulttuurista isyyttä käsittelevissä opinnäytetöissä (mm. Mäki 2007; Parrukoski 2012) sekä muissa isyyttä käsittelevissä tutkimuksissa on löydetty (mm. Sunderland 2000; Vuori 2002; Eerola & Huttunen 2011). Isyyttä selvästi merkityksellistetään varsin samanlaisilla tavoilla. Nämä havainnot tukevatkin tutkimustulosten luotettavuutta. Lisäksi olen tutkimuksen luotettavuutta pyrkinyt rakentamaan analyysiprosessin kuvauksella ja tulosten tarkastelussa aineistosta nostettujen aineisto-otteiden avulla.

Kaikki tutkimuksessa identifioidut diskurssit ovat tunnistettavissa uuden, osallistuvan isyyden diskurssin alla. Vaikka jaetun vanhemmuuden ja avustavan isyyden diskurssit nousevat aineistossa hegemoniseen asemaan, läsnäoleva isyys, joka toteutuu diskurssissa erityisesti arjessa, nousee kuitenkin selkeästi isyysihanteeksi. Ihanteet muovaavat käsityksiä siitä, mikä on oikeanlaista vanhemmuutta vaikuttaen jopa normatiivisesti. Isien puheessa ihanneisä on siis läheisesti lastensa elämään osallistuva, ei-osallistuvan isyyden näyttäytyvän taas ”pahiksena”, huonon isyyden mallina. Voisi jopa tulkita niin, että äitimyytin kaltaiset piirteet ovat laajentuneet koskemaan myös isyyttä (ks. myös Eerola 2015, 52). Muutamien isyystutkimuksien mukaan isät ovat kyllä aiempaa osallistuvampia, mutta se miten ja kuinka paljon isät osallistuvat ovat heidän itsensä päätettävissä

(esim. Parrukoski 2012, Vuori 2002). Tämän tutkimuksen osalta ei kuitenkaan ole todettavissa, että isillä olisi valinnanvapaus vaikuttaa siihen, millä tavalla he osallistuvat, vaan isän osallistuminen näyttäytyi itsestäänselvältä, mikä vaikuttaa olevan tämän hetkinen suuntaus ylipäättään isyydessä (ks. Eerola 2015). Uuden isyyden mallin onkin todettu saavuttaneen kulttuurisesti normatiivisen ja vallassa olevan aseman isyyden merkityksellistäjänä (Eerola & Huttunen 2011, 225), jolloin se on selvästi muuttunut itsestäänselväksi hyvänä isänä olemisen malliksi.

Aineistoa analysoidessani huomasin, että isyydestä ei voi puhua ilman viittauksia maskuliinisuuteen. Kun puhutaan isyydestä, tuotetaan myös tietynlaista maskuliinisuutta. Tämän tutkimuksen aineistossa suojelevan, toiminnallisen ja osittain avustavan isyyden diskursseissa isän maskuliinisuus tuotetaan hegemonisen maskuliinisuuden mukaisena, jolloin vanhemmuus perustuu perinteisille sukupuolittuneille käsityksille. Näiden diskurssien osalta voitaisiin puhua myös maskuliinisesta isyydestä (Eerola & Mykkänen 2013) tai maskuliinisen isyyden mallista (Vuori 2004). Tasa-arvoisessa, läsnäolevassa ja kiintymysisyyden diskursseissa tuotetaan taas uudenlaista maskuliinisuutta siinä mielessä, että maskuliinisuuteen sisältyy hoivaavuus ja emotionaalinen läheisyys. Tasa-arvoisen isyyden diskurssissa tosin rakennetaan varsin radikaalillakin tavalla uudenlaista maskuliinisuutta, koska diskurssissa mahdollistuu sellainen maskuliinisuuden representaatio, johon voi sisältyä muun muassa isän kokemat raskausoireet. Vaikka muutamien tutkimuksien (esim. Kolehmainen 2004; Eerola 2009; Mykkänen 2010a) mukaan maskuliinisuus ei olisi pehmentynyt uuden isyyden myötä, vaikuttaa tämän tutkimuksen mukaan kuitenkin siltä, että isyyteen liittyvää maskuliinisuutta on tullut mahdolliseksi merkityksellistää myös uusin tavoin.

Toisaalta taas seksuaalisuuden osalta isä kategoriana on edelleen hyvin kapea, kuten se ilmenee myös tässä tutkimuksessa. Isyys mielletään yhä vain heteroseksuaalisuuteen liittyväksi asiaksi eikä isyyden käsitteen alle mahdu monenlaisia seksuaalisuuksia (ks. Jämsä 2003, 2004). Lisäksi biologisella isyydellä on hyvin vahva asema määriteltäessä sitä, mikä on oikeanlaista isyyttä. Kuten tässäkin tutkimuksessa, kulttuurinen isyys representoidaan usein biologisena, heteroparisuhteessa tapahtuvana isyytenä. Isä kategoriana tulisi laajentua ja pitäisi puhua erilaisista isyyksistä ja painottaa sitä, että hyvää isyyttä voi toteuttaa monin eri tavoin.

Toisaalta niin kauan, kun vanhemmuutta toteutetaan pääosin heteroydinperheissä, äitiys ja isyys ovat vuorovaikutussuhteessa toisiinsa, luoden niin mahdollisuuksia kuin ehtoja toisen vanhemmuuden toteutumiseksi. Toisin sanoen, kun puhutaan isyydestä, sanotaan jotain myös äitiydestä, eli tuotetaan tietynlaista äitiyttä. Tätä näkökulmaa ei ole ehkä riittävästi isyydetutkimuksessa aina huomioitu, vaan

usein isyyden tutkimuksessa äitiys jää problematisoimatta. Äitiys otetaan annettuna. Tämä voi tosin olla seurausta tutkimusnäkökulmasta, jossa on haluttu nostaa esiin erityisesti isien kokemuksia.

Tämän tutkimuksen osalta on myös todettavissa, että isien puheessa äitiys otetaan annettuna. Isien puheessa äitiyttä ei siis problematisoida ja siihen viitataan osittain äitimyytistä käsin. Esimerkiksi avustavan isyyden käsitys äitiydestä nojaa pitkälti äitimyytin kaltaiseen näkemykseen siitä, että äiti osaa luonnostaan hoitaa lasta. Isyyden asema tuotetaan diskursseissa sellaisena, että se ei haasta äitiyttä, vaan isyys ikään kuin limittyy äitiyden lomaan täydentäen äitiyttä. Tällä tavalla äidin ensisijaisuus on implisiittisesti läsnä kaikissa diskursseissa. Vuori (2004, 50) onkin todennut tutkiessaan asiantuntijoiden tekstejä vanhemmuudesta, että äitiyttä ja äitien toimintaa ei teksteissä pohdita, vaan ne toimivat itsestään selvänä maaperänä, josta uusi ja vahvistuva isyys voi ponnistaa. Tämä on nähtävissä myös tässä tutkimuksessa. Äitiys toimii normina, johon isyys sovitetaan. Uuden, osallistuvan isyyden diskurssin osalta varsin mielenkiintoinen kysymys onkin se miksi äitiys otetaan niin itsestäänselvytenä. Jos isyyden merkityksellistämisen tavat ovat muuttuneet ja ovat muutoksessa edelleen, luulisi myös äitiyden merkityksellistämisen tapojen muuttuneen ja muuttuvan. Tämän tutkimuksen osalta äidin kyseenalaistamattomuus isien puheessa saattaa toisaalta liittyä myös siihen kontekstiin, josta aineisto on poimittu. ”Perhe”lehdet ovat kuitenkin lähtökohtaisesti suunnattu äideille (Sunderland 2006), jolloin tarkoituksenmukaista ei tietenkään ole se, että äitiys niissä kyseenalaistettaisiin. Lehtien representaatiot isyydestä esitetään pitkälti (tietynlaiselle) äitiyleisölle.

Isien puheessa vanhemmuuden jakamisen osalta viitataan pääsääntöisesti vanhempien, eli äidin ja isän, väliseen jakamiseen. Isien puheessa harvemmin viitataan muihin merkittäviin lasten hoitajiin, kuten isovanhempiin tai päiväkotien hoitajiin. Konstruoidut isyysdiskurssit näyttäytyvät kaikki siis perhekeskeisinä. Jaetun vanhemmuuden ja äidinhoivan diskurssit onkin todettu olevan perhekeskeisiä diskursseja (Vuori 2002, 127). Perhekeskeiset diskurssit sitovat lapsen, äidin ja isän toiminnan yhteen, mutta unohtavat näiden suhteiden liittymisen laajempiin yhteiskunnallisiin yhteyksiin, ja sen, että vastuu lapsista on monella tapaa jaettua (mt. 368). Lisäksi perhekeskeinen puhe tuottaa isyyttä yksilöllisenä, psykologisoivana ja yksityisenä ilmiönä asettaen isyyden ikään kuin vapaaksi yhteiskunnallisesta hallinnasta (Aalto 2012, 230, 236). Perhekeskeinen puhe ei siis välttämättä huomioi isyyden yhteiskunnallista ulottuvuutta eikä sitä, että yhteiskunnallisella ja poliittisella päätöksenteolla on vaikutusta isyyden toteuttamiseen.

Jaetun vanhemmuuden ja äidinhoivan diskurssit ovat myös hyvin kulttuurisidonnaisia: moderniin länsimaalaiseen, keskiluokkaiseen, valkoiseen, heteroseksuaaliseen perheymmärrykseen sidottuja (mt. 369). Myös tässä tutkimuksessa diskurssit kiinnittyvät tällaiseen perheymmärrykseen.

Aineistossa esiintyneet isät olivat pääasiassa keskiluokkaisia, valkoihoisia, heteroseksuaalisen parisuhteen osapuolia. Osa heistä oli lisäksi jollakin tavalla tunnettuja henkilöitä suomalaisessa mediamaailmassa, ollen julkkiskokkeja, näyttelijöitä, toimittajia ja muusikoita, asettaen heidät ammattinsa puolesta hyvinkin erilaiseen asemaan toteuttaa isyyttä kuin useimpien, ”tavallisten” isien kohdalla on mahdollista. Näin ollen aineiston isäpuhe on hyvin valikoituneen isäryhmän puhetta, eivätkä nämä isän merkityksellistämisen tavat tältä osin ole yleistettävissä kovin isoon joukkoon. Toisaalta isien puheessa on tunnistettavissa kuitenkin varsin yleisiä niin yhteiskunnallisissa keskusteluissa esiintyviä kuin erityisesti mediassa vaalittuja isyysdiskursseja, ja siten niiden voi tulkita heijastelevan hyvin tämänhetkisen kulttuurisen käsityksen mukaisia isyyden merkityksellistämisen tapoja.

Tarkasteltaessa tutkimuksessa konstruoituja isyysdiskursseja laajemmin yhteiskunnallisen merkittävyyden kannalta, on niissä mielestäni tunnistettavissa mielenkiintoisia piirteitä. Jaetun vanhemmuuden diskurssissa, johon tutkimuksessa konstruoimani tasa-arvoisen isyyden diskurssi pohjautuu, vanhemmuuden käytännöillä otetaan kantaa vanhemmuuden tasa-arvoisuuteen. Diskurssissa vanhemmuus näyttää tietoisina valintoina tehdä asiat siten, että se edistää vanhempien tasavertaista asemaa niin perheessä kuin yhteiskunnallisesti. Muut konstruoidut diskurssit rakentavat isän asemaa isän erityisaseman kautta. Sitoutuneen isyyden diskurssissa, jonka alle tässä tutkimuksessa konstruoidut kiintymys- ja läsnäolevan isyyden diskurssien voi nähdä asettuvan, isän asemaa rakennetaan kuitenkin osittain uudenlaisten maskuliinisten piirteiden pohjalta, jolloin maskuliinisuus laajenee myös hoivan ja kodin piiriin. Isän asemaa rakennetaan diskurssissa kuitenkin ensisijassa suhteessa lapseen eikä sitoutuneen isyyden diskurssissa välttämättä näin ollen oteta kantaa vanhemmuuden tasavertaisuuteen. Isyysdiskurssit voivat siis olla potentiaalisilta seurauksiltaan eri suuntiin meneviä. Perinteisen isyyden diskurssit ylläpitävät perinteisille sukupuolirooleille perustuvaa vanhemmuutta, kun taas jaetun vanhemmuuden ja sitoutuneen isyyden diskurssit kyseenalaistavat perinteisen isyyden vanhemmuuden mallit. Kuitenkin vain jaettu vanhemmuus pyrkii aidosti vanhemmuuden tasavertaisuuteen, sitoutuneen isyyden korostaessa enemmänkin isän ja lapsen välistä suhdetta.

Pohdittaessa vallalla olevia isyysdiskursseja lisäksi vaikuttavuuden ja kasvattavuuden näkökulmasta, herää kysymys siitä millaisia malleja ja ihanteita ne isille ja vanhemmille tarjoavat. Tarjotaanko sellaista mallia, jossa jaetun hoivan lisäksi otetaan kantaa myös äitien aseman parantamiseen työelämässä vai tarjotaanko vain sellaisia isyysmalleja, joilla rakennetaan ensisijaisesti isän ja lapsen välistä suhdetta kajoamatta laajemmin tasa-arvo pyrkimyksiin. Jos isyyttä vahvistetaan isän ja lapsen

välistä suhdetta korostamalla, saattaa tällöin äitiyteen liittyvät tasa-arvoiset pyrkimykset työelämäaseman parantamiseksi jäädä sivummalle, isyyden tasa-arvoistumisen perhepiirissä nousevan keskeisemmäksi kysymykseksi. Vuoren (2004) mukaan vanhemmuuden tasa-arvoinen malli, jonka perustana on ollut juuri äitien aseman parantaminen työelämässä ja yhteiskunnallisessa toiminnassa, onkin kuivunut lähes kokoon. Isäkysymys on Vuoren mukaan kääntynyt isän yksilöllistä valintaa korostavaksi kysymykseksi eikä isyyden vahvistamista lasten ja kodin hoitoon perustella äitien aseman vahvistamisella työmarkkinoilla. (mt. 58-59.) Vanhempien tasa-arvomallin kuihtumista tukevat myös tilastot vanhempien lapsien ja kodinhoitoon käytetyn ajan määrästä. Isät ovat kyllä lisänneet lastenhoitoon käyttämänsä aikaa, mutta kotitöiden tekeminen jää edelleen enemmän äitien harteille (Miettinen & Rothkirch 2012). Myös päävastuu lastenhoidosta on edelleen äideillä (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 88).

Vaikka uudenlaista isyyden roolia on korostettu yhteiskunnallisissa keskusteluissa ja mediassa, on vanhempien käsitykset sukupuolittuneesta työnjaosta todettu viime vuosien aikana muuttuneen perinteisempään suuntaan (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 82). Onko kyse siitä, että vanhempien käsitykset ovat todellisuudessa muuttuneet, vai onko perinteistä vanhemmuuskäsitystä kannattavat saaneet enemmän ääntänsä kuuluviin uuden isyyden diskurssin ohella. Joka tapauksessa tässä on mielestäni nähtävissä se, että maskuliininen isyys voi olla voimakkaammin tulossa esiin hyväksyttävänä isyyden mallina. Isyyskin on siten erilaisten isyyden mallien kamppailun kenttä, ja nähtäväksi jää, minne suuntaan isyys niin kulttuurisesti, yhteiskunnallisesti kuin yksilöiden tasolla kehittyy. Muuttuvatko isyyden merkityksellistämisen tavat moniäänisiksi, vai jäävätkö tietyt merkityksellistämisen tavat vallitseviksi.

Kulttuurisen ja yhteiskunnallisen isyyden tutkiminen ainakin suomalaisessa isyystutkimuksessa on jäänyt varsin marginaaliin isyystutkimuksen keskittyessä tarkastelemaan isyyden kokemuksia. Median lisääntynyt kiinnostus niin isyyttä kuin vanhemmuutta kohtaan tarjoaa kuitenkin mahdollisuuksia tarkastella kulttuurista isyyttä laajemminkin. Tutkimuksen aineistona voisi käyttää niin vanhemmuutta kuvaavia tv-sarjoja, joita televisiosta tulee tällä hetkellä useammanlaisia, kuin vanhemmuutta käsitteleviä blogeja. Myös äitien puheessa ilmenevä isyyden merkityksellistäminen tarjoaisi mielenkiintoisen tutkimuskohteen isien omien merkityksellistämisen tapojen rinnalle. Kulttuurista isyyttä on tarkasteltu pääasiassa isien puheessa ilmenevien isyyttä määrittelevien diskurssien tai narratiivien kautta, mutta yhden vartenotettavan menetelmän kulttuurisen isyyden tutkimiseen tarjoaa isyyden tarkasteleminen performatiivisuuden kautta. Performatiivisuudella päästäisiin käsiksi siihen, miten isyyttä tehdään ja toistetaan. Lisäksi isyyttä tulisi tutkia erojen kautta.

Niin isyystutkimuksessa kuin isyyttä koskevissa keskusteluissa, isyydestä puhutaan yleensä yksikkömuodossa, joka häivyttää isien välisiä eroja (Aalto 2012, 31) peittäen näin alleen isyyden moninaisuuden. Isyyttä tulisi tutkia suhteessa sosioekonomiseen taustaan, etnisyyteen, seksuaalisuuteen jne. Vain näin isyydestä saatua tietoa voidaan rikastuttaa, ja mahdollisesti tulevaisuudessa puhua erilaisista isyyksistä. Lisäksi oheneva isyys ja sen eri muodot tarvitsisivat pikaisesti tutkimustietoa osakseen. Oheneva isyys on ilmiönä näkymätön. Ohenevasta isyydestä ei ole ainakaan suomalaisessa kontekstissa merkittävää tutkimusta tehty ja siitä käytävä keskustelu on marginaalista. (Huttunen 2014, 185.)

Lähteet

Aalto, I. 2004. Perinteisestä uuteen? Isyyden muutoskertomusta purkamassa. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 65-87.

Aalto, I. 2010. Katsaus isyyden historiaan sääty-yhteiskunnasta nykyaikaan. Teoksessa J. Mykkänen & I. Aalto (toim.) Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Verkkojulkaisuja 34. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura, 15-35.
<<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/isyydenihanteet.pdf>> Luettu 27.3.2015.

Aalto, I. 2012. Isyyden aika. Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskustelussa. Jyväskylän yliopisto: Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 112.

Aalto, I. 2014. Sotasukupolven miesten moninaiset isyydet. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 159-177.

Aalto, I. & Mykkänen, J. 2010. Saatteeksi. Teoksessa J. Mykkänen & I. Aalto (toim.) Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Verkkojulkaisuja 34. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura, 9-11.
<<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/isyydenihanteet.pdf>> Luettu 27.3.2015.

Aittola, T. & Suoranta, J. 2001. Henry Giroux ja Peter McLaren toivon, kritiikin ja muutoksen pedagogiikan lähettäläinä. Teoksessa H. Giroux & P. McLaren: Kriittinen pedagogiikka. Toim. T. Aittola & J. Suoranta, suom. J. Vainonen. Tampere: Vastapaino, 7-28.

Butler, J. 1990. Gender Trouble. Feminism and The Subversion Of Identity. New York, Lontoo: Routledge.

Coltrane, S. 1996. Family Man: Fatherhood, Housework and Gender Equity. New York: Oxford University Press.

Dermott, E. 2008. Intimate Fatherhood. A Sociological Analysis. London, New York: Routledge.

Eerola, P. 2009. Isyys liikkeessä. Tutkimus nuorista miehistä, isyydestä ja muutoksesta. Pro gradu -tutkielma. Aikuiskasvatus. Kasvatustieteiden laitos. Tampereen yliopisto.

Eerola, P. 2015. Responsible Fatherhood. A Narrative Approach. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 520. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Eerola, P. & Huttunen, J. 2011. Metanarrative of The "New Father" and Narratives of Young Finnish First-Time Fathers. *Fathering* Vol. 9(3), 211-231.

Eerola, P. & Mykkänen, J. 2013. Paternal Masculinities in Early Fatherhood: Dominant and Counter Narratives by Finnish First-Time Fathers. *Journal of Family Issues*. DOI: 10.1177/0192513X13505566, 1-28.

Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) 2014. Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus.

- Eräranta, K. 2007. Olevasta tekijäksi? Psykososiaalinen tieto isän määrittäjänä. Teoksessa J. Vuori & R. Nätkin (toim.) Perhetyön tieto. Tampere: Vastapaino, 83-105.
- Fairclough, N. 1997. Miten media puhuu. Suom. V. Blom & K. Hazard. Tampere: Vastapaino.
- Huttunen, J. 1999. Muuttunut ja muuttuva isyys. Teoksessa A. Jokinen (toim.) Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Tampere: Tampere University Press, 169-193.
- Huttunen, J. 2001 Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, J. 2014. Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 178-205.
- Jokinen, E. 2004. Hämmentyneitä veljiä ja rakenteellista isättömyyttä. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 193–222.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 1993 Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A. & Juhila, K. 1993. Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino, 75-108.
- Jokinen, A. & Juhila, K. 2006. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) Diskurssianalyysi liikkeessä. 3. painos. Tampere: Vastapaino, 54-97.
- Jämsä, J. 2003. Isä, joka on homo. Homomiehen perhe ja vanhemmuus. SETA Julkaisuja 16.
- Jämsä, J. 2004. Isä, joka on homo. Homouden, mieheyden ja vanhemmuuden puhetapoja. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 223-242.
- Kekäle, J. 2007. Postmoderni isyys ja uskonnollisuus – tarinallinen näkökulma. Joensuu: Joensuun yliopiston teologisia julkaisuja 19.
- Kekäle, J. & Eerola, P. 2014. Isyyden tarinamarkkinoilla. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 19-31.
- Kolehmainen, J. 2004. Osallistuva isä – muuttunut mies? Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 89-108.
- Kolehmainen, J & Aalto, I. 2004. Johdanto isyyksien tutkimiseen. Teoksessa J. Kolehmainen & I. Aalto (toim.) Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Tampere: Vastapaino, 9-25.
- Korhonen, M. 1999. Isyyden muutos: Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Joensuu: Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 39.
- Lainiala, L. 2010. Perhepolitiikan uudet tuulet. Perheen paluu. Perhebarometri 2010. Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E 39. Helsinki: Väestöliitto.
- Lamb, M. (toim.) 1976. The role of the father in child development. 1. painos. New York: Wiley.

- Lamb, M. 1986. The changing roles of fathers. Teoksessa M.E. Lamb (toim.) The father's role. Applied perspectives. New York: Wiley, 3-27.
- Lammi-Taskula, J. 2007. Parental Leave for Fathers? Gendered Conceptions and Practices in Families with Young Children in Finland. Stakes Research Report 166. Helsinki: Gummerus.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2014. Isät, työ ja perhe. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 75-90.
- Lehtinen, E. 2011. Isäpappoja ja menneisyyden varjoja. Suomalaisten elokuvien isäkuvat 1944–1952. Pro gradu. Suomen historia. Historian ja etnologian laitos. Jyväskylän yliopisto.
- Lehtonen, M. 1995. Pikku jättiläisiä. Maskuliinisuuden kulttuurinen rakentuminen. Tampere: Vastapaino.
- Levikintarkastus Oy 2014.
<<http://www.levikintarkastus.fi/levikintarkastus/tilastot/Levikkitilasto2013.pdf>> Viitattu 4.4.2014.
- Lupton, D. & Barclay, L. 1997. Constructing Fatherhood. Discourses and Experiences. London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Perhebarometri 2011. Väestötutkimuslaitos. Katsauksia E 42. Helsinki: Väestöliitto.
- Mykkänen, J. 2010a. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 382. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Mykkänen, J. 2010b. Isyyden tutkimus Suomessa 1990-2010. Teoksessa J. Mykkänen & I. Aalto (toim.) Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Verkkojulkaisuja 34. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura, 39-76.
<<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/isyydenihanteet.pdf>> Viitattu 27.3.2015.
- Mykkänen, J. & Eerola, P. 2013. Isyyteen sitoutuminen ja isän vastuu esikoisisien kertomana. Kasvatus 44 (1), 17-29.
- Mäki, J. 2007. Isyyden representaatiot internetin keskustelupalstoilla. ”...elämä on arkea aina vain, mutta arjissa on eroja.” Pro gradu. Sosiologia. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tampereen yliopisto.
- Palcovitz, R. 1997. Reconstructing ”Involment”: Expanding Conceptualizations of Men's Caring in Contemporary Families. Teoksessa A.J. Hawkins & D.C. Dollahite (toim.) Generative Fathering: Beyond Deficit Perspectives. Thousand Oaks: Sage, 200-216.
- Parrukoski, S. 2012. Uusia isiä, muuttuneita miehiä? Isyyden kuvaukset 2000-luvun alun suomalaisissa perhelehdissä. Pro gradu. Sosiologia. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2014. Kurssi kohti diskurssia. 2. painos. Tampere: Vastapaino.

- Pleck, J.H. 2010. Paternal Involvement. Teoksessa M.E. Lamb (toim.) *The Role of The Father in Child Development*. Hoboken, NJ: John Wiley, 67-107.
- Rantalaiho, M. 2003. Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva. Teoksessa H. Forsberg & R. Nätkin (toim.) *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 202-229.
- Rossi, L.-M. 2003. *Heterotehdas. Televisiomainonta sukupuolituotantona*. Helsinki: Gaudeamus.
- Sanoma Media Finland Oy 2014a. <<http://www.sanomakauppa.fi/-/Naisten-ja-perhelehdet/Vauva.html?ProductUUID=FDYK7A8gNVQAAAE9n9FzvEeV>> Viitattu 4.4.2014.
- Sanoma Media Finland Oy 2014b. <<http://www.sanomakauppa.fi/-/Naisten-ja-perhelehdet/Meidan-Perhe.html?ProductUUID=diAK7A8gk2gAAAE9l8xzvEeV>> Viitattu 4.4.2014.
- Savolainen, M. 2010. Isyysprojekti. ISÄ-voimauttavia valokuvia. <<http://www.isyys.fi>> Viitattu 15.4.2015.
- Schiffrin, D. 1994. *Approaches to Discourse*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell.
- Sunderland, J. 2000. Baby Entertainer, Bumbling Assistant and Line Manager: Discourses of Fatherhood in Parentcraft Text. *Discourse & Society*. Vol 11(2), 249-274.
- Sunderland, J. 2004. Fatherhood Discourses in Parenting Magazines. Teoksessa J. Sunderland (toim.) *Gendered Discourses*. New York: Palgrave Macmillan, 101-121.
- Sunderland, J. 2006. Parenting or Mothering? The case of modern childcare magazines. *Discourse & Society*. Vol 17(4), 503-527.
- Suoninen, E. 1993. Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino, 48-74.
- Suoranta, J. 2003. *Kasvatus mediakulttuurissa. Mitä kasvattajien tulee tietää*. Tampere: Vastapaino.
- Van Dijk, T. 1997. *Discourse as Interaction in Society*. Teoksessa T. Van Dijk (toim.) 1997. *Discourse as Social Interaction. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Volume 2*. London, Thousand Oaks & New Delhi: SAGE Publication, 1-37.
- Vuori, J. 2002. Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa. 2. painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa I. Aalto & J. Kolehmainen (toim.) *Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 29-63.

